

OSVETA NAPUŠTENOG DJEČAKA

Wich Backley

OSVETA NAPUŠTENOG DJEČAKA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovodnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**) – RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. (direktor **Milan Bekić**) – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (direktor **Sead Saračević**)

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o, OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: **prof. dr Adolf Dragičević**

Uređivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Marcel Čukli** (»Laso«), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke »Super strip« i »Trag«), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl i odg. ur.), **Milivoj Pašićek**, **Ana Župan** (»Život«).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Ana Poldo-Hrastović** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (poslovni tajnik).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4; tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

LASO 614
WICH BACKLEY: OSVETA NAPUŠTENOG DJEČAKA

Rečenica: Biserka Pupavac

Copyright: Višnja Pekl

LASO 614 izlazi 19. 7. 1985.

I

Iz gustog šipražaja što je raslo između Rio Daggera i mjesta gdje su se Kirkpatrickovi te večeri bili ulogorili odjednom izroni puščana cijev.

Metāl zlokobno zasvjetluca na mjesecini.

Mladić koji je stajao pored vatre hitro pogleda prema svojoj vinčesterki, što je ležala na tlu samo dvadesetak centimetara od mjesta na kojem je sjedila njegova sestra.

Kao da je naslutio što je mladiću na umu, nevidljivi strijelac odlučno dovikne:

— Miruj, Kirkpatrick!

Lorna Kirkpatrick sjedila je ukočeno, ruku prekriženih na krilu. Samo joj pogled nije bio ukočen. Naprotiv, strelovito je preletio okolišem, kako bi točno procijenio što se zbiva.

U hipu je shvatila da Steve razmišlja kako bi se dočepao svoje puške i u sljedećem se trenu već malo pomakla. Gotovo iste sekunde ponovo je ukoči povik iz tame. Ovoga je puta dopro iz suprotnog smjera.

— Djevojko, i ne pomisli da nešto pokušaš!

Po glasu se moglo zaključiti da je muškarac koji je to izrekao mnogo mlađi od onoga koji bijaše Steveu naredio neka miruje. Iako su riječi bile zapovjedne, glas je bio mnogo blaži od onoga što je izgovoreno.

— Moje je oružje upereno u tebe — nastavi svjetliji glas — kao što puška moga druga drži na nišanu tvoga brata.

U potvrdu tih riječi iz tame se promoli druga puščana cijev. Bila je usmjerena u djevojku.

— Što se to, dovraga, događa? — dršćućim glasom upita Steve Kirkpatrick. — Tko ste vi?

Iza puške što je bila u njega uperena u mraku se nazre tamna sjena. Muškarčevo je lice bilo posve u sjeni i nije se moglo prosuditi kako čovjek izgleda. Jedino što su Lorna i Steve mogli opaziti bilo je da je vrlo visok i veoma snažan.

— Uopće nije važno tko smo mi, Kirkpatrick. Važno je da mi točno znamo tko si ti. Ne bih vo-

lio zaraditi novac tako da ubijem pogrešnu osobu. Kad bi se to dogodilo, nas dvojica ne bismo ostala samo bez tisuću dolara, nego bi moj ugled tako opao da bih nakon toga vrlo teško ponovo dobio posao takve vrste.

Čuvši što neznamac govori, Lorna užasnuto krikne.

S druge strane vatre iz mraka iskorači visok i vitak ali plećat lik.

Mladiću je moglo biti između dvadest i dvije i dvadeset i pet godina. Lice uokvireno ridom kovrčavom kosom nije nimalo odgovaralo izgledu zlikovca. Crte su bile blage, a pogled svijetlosivih očiju ponad gustom dlakom obrasle brade nimalo zlonamjeran.

Muškarac se polagano približi vatri i zastane, pa se zadivljeno zagleda u djevojku.

U odsjaju vatre pogled mu je klizio preko ljepotice kakvu u životu još nije bio vidio.

Lorna Kirkpatrick bila je vrlo vitka djevojka ali punih grudi. Duga kosa crna kao gar na mjesecini je presijavala plavičastim sjajem. Oči su joj bile krupne i crnje od noći što ju je okruživala. Put joj je bila glatka, usne divno oblikovane, obrve tanke i lijepo ocrtane.

Kad je mladićev pogled pao na njene grudi i tu se zadržao, Lorna porumeni ali se i uplaši požudnog sjaja u tim svjetlosivim očima. Ipak se savlada i ne pokaže koliko se boji.

— Zar ste poludjeli? — upita naizgled mirnim glasom. — O čemu to trabunjate? Što je moj brat uradio da bi netko za njegovu glavu platio tisuću dolara?

— Eh, prilično si hrabra, djevojko, što tako bezobrazno razgovaraš — odvрати joj prvi muškarac i dalje iz sjene.

U razgovor se uplete mladi.

— Pa, Clive, zašto joj ne bismo objasnili?

Zatim se okrene Lorni i nastavi:

— Dakle, ljepotice, rečeno nam je neka pronađemo Stevea Kirkpatricka koji je u Pathwayu ubio Davea Quesnela i neka ga, živog ili mrtvog, dopremimo natrag u Pathway. Za tu nam je uslugu obećano tisuću dolara.

— Ubio! — jekne Steve. — Dave je već mene držao na nišanu kad sam ja potegao revolver. Ubio sam ga u samoobrani!

— Zašto si onda pobjegao — upita mladić. — Da je borba bila poštena, nitko ti ne bi niš...

— Ja ću vam reći zašto! — reče Lorna.

Djevojčin je glas zvučao tako čvrsto da nitko ne bi ni pomislio da je nasmrt preplašena.

— Kao što vjerojatno znate — nastavi Lorna Kirkpatrick — Dave Quesnel je sin najutjecajnijeg i najbogatijeg čovjeka u tamošnjem okrugu. Ali, bogatstvo i vrlina vrlo često ne idu jedno uz drugo. Iako oženjen lijepom, bogatom i dobrom djevojkom, mladi je Quesnel jurio za svakom suknjom. Mnoge je

djevojke kupio, a ne mnogo manji broj dobio nasilu. Jednog je dana bacio oko na mene...

Steve nije mogao dulje šutjeti.

— Da — prekine sestru glasom u kojem se mržnja miješala s gađenjem — Lorna je Daveu zapela za oko i on je odlučio da je pošto-poto dobije. Kad je shvatio da je ne može osvojiti udvaranjem, ni darovima ni novcem, pokušao je silom. Da slučajno nisam naišao u pravom trenutku, taj bi je nitkov bio silovao. A da ja nisam ubio njega, on bi ubio mene.

Ridokosi u nevjerici zakima glavom.

— Prema onome što su nam ispričali, Kirkpatrick, ti si potpuno hladnokrvno ubio Davea Quesnela.

— Rekao sam vam da je to bilo u samoobrani! — očajnički vrisne Steve Kirkpatrick. — Pobjegao sam zato što sam znao da će stari Quesnel tražiti moju glavu zauzvrat za sinovu. Zar bi netko branio ili se zauzeo za onoga tko je ubio sina jedinca najmoćnijeg čovjeka u cijelom okrugu? Eto, zato smo napustili Pathway.

— Ne lupetaj, Kirkpatrick!

Gorostas koji je sve dotad stajao u sjeni napokon se pokrene i polagano pride vatri.

Ugledavši njegove oči, Lorna se lecne. Ne samo zbog surovog sjaja u pogledu nego i zbog boje tih očiju. Jedna je šarenica bila smečkasta, druga zelenoplava!

* * *

Lorna i Steve Kirkpatrick znali su da ih je zla kob što bijaše pokucala na vrata njihove kućice u Pathwayu sada sustigla kako bi ta vrata širom ras-krilila. Zatim će ući i dosuditi im ono što im je namijenila.

»Onom što mu je suđeno«, kaže poslovica, »čovjek ne može izbjeći.«

Njima je jednom to ipak uspjelo. Izbjegli su velikoj nesreći koje su okolnosti bile nevjerovatno nalik onom što se zbilo u Pathawayu. Da bi se i po drugi put mogli izvući, značilo bi suviše očekivati od života.

Prije dvije godine njihov se otac Pete Kirkpatrick našao u malone istoj neprilici. Tada su živjeli u Donvilleu: otac, Lorna, Steve i mali Roderick.

Kad joj je majka pri porodu drugog sina umrla, na Lornina su mlada pleća pale sve brige i poslovi. Nije se tužila, jer je voljela oca i braću, šesnaestogodišnjeg Stevea i malenog Roda, kako su od milja zvali dječaćića.

Oko lijepe i uvijek nasmijane sedamnaestogodišnje djevojke motali u se mnogi udvarači, ali njoj se — kako je znala govoriti — nijedan nije svidio dovoljno da bi zbog jednog jedinog muškarca napustila svoja tri.

Među najupornijima bio je mladi brat mjesnog bankara. Zgodan i bogat, nije mogao shvatiti da ga lijepa ali veoma siromašna kovačeva kći odbija. I kada nije uspio lijepim, jedne

je noći poslije mjesne zabave koja je završila pijankom uz pomoć prijatelja kroz prozor upao u Lorinu sobu.

Stari Kirkpatrick, koji je mislio da je u pitanju provalnik, pucao je iz vinčesterke kako bi preplašio uljeza, ali je slučajno pogodio mladića. I to smrtno.

Dva dana poslije mladić je preminuo.

Iako je bio oslobođen krivnje, Pete Kirkpatrick je znao da ni njemu ni njegovoj djeci nema budućnosti u Donvilleu. Prodao je kuću i kovačnicu, pa su svi zajedno napustili Donville i preselili u Pathway.

Međutim, nevolje koje su izazivale Lornina ljepota i privlačnost i tu su se nastavile.

Od silnih briga, ali i zato jer ga je pekla savjest što je svojom rukom prekinuo jedan mladi život, zdravlje Petea Kirkpatricka naglo se narušilo. Nepune dvije godine, pošto su doselili u Pathway, on je preminuo.

Bio je to slijed nesreća koje bi dotukle mnoge ali ne i Lornu. U toj vitkoj i vedroj djevojci krile su se čelična snaga i odlučnost. Hrabro se borila da se njena braća ne osjećaju kao siročad. Steveu je bila ne samo brižna sestra nego i najiskreniji prijatelj, a Rodu nježna majka.

Prihvatila se posla po tudim kućama i tako zaradivala za život svoje male obitelji. Onda se i Steve zaposlio na ranču Burta Quesnela, pa im je život postao lakši.

Kad su povjerovali da je na posljetku sve krenulo nabolje i da će im zasjati sunce, dogodilo se to sa Daveom Quesnelom.

Ovo je bilo mnogo gore od onoga što se zbilo u Donvilleu. Tada je Pete Kirkpatrick bio proglašen nedužnim. U Pathwayu su Stevea Kirkpatricka, zbog utjecajnoga Burta Quesnela kojemu se nitko nije usudio zamjeriti, okrivili kao ubojicu iako su svi i te kako dobro znali da je pucao u samoobrani.

Ništa nije značilo što je branio čast svoje sestre. Nije bilo ni najmanje važno što je Dave bio propalica, pijanica i ženskar koji je svojim načinom života zadavao ocu samo brige i kojega su dotad omrzli očevi i braća mnogih djevojaka. Bilo bi dovoljno da se netko usudio uperiti oružje u nekoga pripadnika moćne obitelji Quesnel pa da bude uhapšen. Ubojstvo, makar i posljedica samoobrane, bila je ona kap previše zbog koje se čaša prelila.

Da Steve ne bi bio obješen, Lorna je odlučila da napuste Pathway.

Iz gradića su krenuli jednoga olujnog dana malo iza ponoći, kako bi kiša koja je lijevala kao iz kabla isprala tragove.

Tri dana i četiri noći Lorna i Steve nisu silazili s konja. Dok bi jedan drijemao, drugi bi vodio njegovog konja za uzde i brinuo se o Rodu.

Četvrtog dana ujutro ujahali su u malen ali dobro opskrbljen gradić. Tu su kupili sve što

će im biti potrebno za nekoliko narednih tjedana i odmah krenuli dalje.

Nisu imali određeni cilj, pa su krenuli nasumce. Jedino u što su bili sigurni bilo je to da moraju odmaći što dalje od Pathwaya i progonitelja koji bi možda mogli krenuti za njima.

Gotovo osam tjedana neprekidno su se kretali prema jugozapadu, ulazeći sve dublje u planinske krajeve.

Kako su tjedni prolazili tako su se sve više opuštali, uvjereni da su izbjegli mogućoj potjeri.

Lorna i Steve nisu ni pomislili da bi njihovim tragom mogao krenuti bilo tko do organizirane potjere iz Pathwaya.

Mladi i neiskusni, nisu čuli za ljude kojima je životno zanimanje da pronalaze ucijenjene i kad im to uspije s bogatom nagradom u džepu krenu u lov na sljedeću glavu.

Prije desetak dana Kirkpatrickovi su prešli državnu granicu i sljedeće su se večeri ulogorili u malom šumarku kroz koji je među travom obraslim obalama tekao miran potočić.

Dok su poslije večere sjedili uz malenu vatru, Lorna je rekla bratu:

— Steve, mislim da smo dovoljno daleko da si možemo priuštiti dulji odmor. Već smo oboje na izmaku snage, a Rod je od silnog napora tako smršavio da se bojim da će naposljetku oboljeti.

* * *

Suočena s dvojicom muškaraca koji su izronili iz tame s uperenim puškama i izjavili da su sve vrijeme na njihovom tragu, Lorna je shvatila da je imala krivo i da si još nisu smjeli priuštiti predah. Na žalost, prekasno. Sav taj put i svi naporijahu uzaludni. Morat će se vratiti u Pathway i suočiti s onim od čega su pobjegli.

Poštena i naivna Lorna nije znala da bi ih lovci na ucjene pronašli i sustigli ma kamo pošli i gdje se god sakrili.

Očigledno je i Steve došao do zaključka da će morati još jednom prevaliti put koji su prešli.

— Dakle, vraćamo se u Pathway? — upita, pa nastavi: — Zamolio bih vas da ne žurimo, jer je moja sestra silno iscrpljena.

Mladi progonitelj pogleda djevojku.

— Kako onda izgledaš, ljepoško, kad nisi iscrpljena? — upita i odmjeri je zadržanim pogledom.

U pogledu ridokosoga Steve ugleda izraz što ga bljaše vidao u pogledu većine muškaraca dok su gledali njegovu sestru: mješavinu zadržanosti i požude.

Šarenooki, koji je sve dotad šutio, pakosno se naceri i hrpavim glasom zausti:

— Rekli smo ti, momče, da su nam za tvoju glavu obećali tisuću dolara. E, vidiš, nitko nam nije izričito napomenuo da ta tvoja glava mora stići u Pathway na uspravnim nogama, a kako iz dugogodišnjeg iskustva

znam da mrtvac ne može prouzročiti ni ma kakvu nepri-liku, mislim da će biti najpametnije ako te odmah ovdje ubijemo i ...

— Ne!

Užasnuti djevojčin vrisak pre-kine šarenookoga. Kad je njegov pogled sa Stevea prešao na crnokosu djevojku, Lorna u njegovim očima nazre ledenu odlučnost.

— Ne smijete ga ubiti! — vrisne još jače, sada već obuzeta bezglavom panikom. — On vam se mirno predao...

II

Lorin vrisak trgne Rodericka iz sna.

Otvori oči i sledi se.

Njegov je brat stajao pred nekim neznancem, koji ga je držao na nišanu. Do Stevea je stajala njegova ljubljena sestra,

blijeda i razrogačenih očiju, šaka čvrsto stisnutih u pesti.

Užasan strah preplavi dječaćića.

Roderick je znao da su u bijegu. Lorna mu bijaše objasnila da moraju bježati jer će ih neki zli ljudi zacijelo progoniti. Zato je otprve shvatio da se baš to zbilo. Sustigli su ih i sada će se dogoditi nesreća.

U tom trenu puška prasne. Metak pogodi Stevea prosred grudi.

Za pucanjem odjekne jeziv krik.

Djevojka se baci na brata, jecajući:

— Steve... Steve... zaboga, što su uradili!

Lorna naglo ušuti.

Iz svega što se dosad zbivalo bilo je očigledno da progonitelji ne znaju da je s njom i Steveom u bijegu još jedna osoba. Ako je tako, pomisli, onda neka tako i ostane.

Oh, bože, zavapi u sebi, ne dopusti da ti neljudi opaze Roda!

Bila je sigurna da je mališan budan. Ako ga nije probudilo ništa drugo, pucanj iz puške kojom je Steve ubijen morao ga je trgnuti iz sna.

Lornu je često smetalo što je Rod preozbiljan za svoje godine. Sada je bila zadovoljna da je tako. Samo to što je za svoje godine neuobičajeno bistar spriječilo ga je da se oda.

Kako bi ga upozorila neka i dalje ostane prikriven, Lorna se natčovječanskim naporom savlada. Još jednom pogladi lice mrtvog brata, a onda se polako uspravi.

— Dakle, zaradili ste svoj novac, zlikovci. I to na najkrvaviji način. Sada ćete svoju lovinu prenijeti u Pathway — reče, pa nastavi vrlo glasno, naglašavajući svaku riječ: — Ja moram produžiti posve sama...

— Eh, nećeš samovati — pre-kine je šarenooki. — Nudim ti svoje društvo u zamjenu za bratovo. Djevojko, sa mnom ćeš se zabavljati mnogo bolje nego s njim.

Gorostas poprati svoje riječi glasnim cerekanjem. Zatim pljesnu Lornu po stražnjici, a

onda mu ruka klizne na djevojčin struk.

Na taj pokret drugi muškarac nervozno pogladi riđu kosu, a druga mu ruka nesvjesno klizne prema revolveru. Onda se malo trgne, povuče ruku s revolvera, pa posegne u džep. Izvadiвши duhan, reče svom drugu:

— Clive, mogli bismo prije polaska jednu zaviti. Nismo pušili dulje od tri sata...

Šarenooki se nevoljko okrene, ali mu ruka ostane oko Lornina struka.

— Zavij jednu i za mene, Willy. Vidiš da su mi ruke zauzete.

Nagla kretnja Clivove ruke prema Lorni preplašila je konja preko kojega je gorostas bio prebacio leš i životinja zarže. Začuvši rzanje, Roderick skupi dovoljno hrabrosti da malko podigne glavu.

Ugleda tijelo svoga brata prebačeno preko jednoga konja, Lorna je stajala kraj drugoga, ukočena od straha, a do nje gorostas koji ju je rukom držao oko pasa.

Dok je tako stajala, Lornine su misli bile obuzete jedinom željom: Moram ih što prije odvući odavde. Dovoljno je strašno što je Rod bio svjedok ubojstva svoga brata. Ne smije prisustvovati i silovanju sestre.

Kretnjom tijela polako se izvukla iz gorostasove ruke i naizgled smireno rekla:

— Znam da si dovoljno velika životinja da bi se zabavljao čak

i u prisustvu mrtvaca, ali meni sada nije do takve zabave.

Riječ sada posebice je naglasila.

Čuvši što je djevojka rekla, Willy je začuđeno pogleda.

Kako izgled može varati, pomisli. Zakleo bih se da je ta crnokosa ljepotica poštena djevojka i da bi doživjela šok već pri pomisli da bismo Clive ili ja mogli kod nje nešto nasilu pokušati. Kad tamo, ona ne samo da se nije prestravila na njegovu zamisao o »zabavi«, nego je malone pristala. Ipak, dovoljno je pristojna da tu »zabavicu« odgodi dok se ne otarase mrtvaca.

Willy je samom sebi morao priznati da je razočaran. Djevojka mu se silno svidjela, ali njen čedan izgled sprečavao ga je da o njoj razmišlja drugačije nego kao o ljepotici. Dok ju je promatrao, razmišljao je kako je Lorna Kirkpatrick točno takva djevojka kakvu bi muškarac poželio za životnu družicu: lijepa, skromna i poštena, a iz njenog odnosa prema bratu moglo se zaključiti da je vjerna i odana.

Willy Ferley poznavao je mnogo žena i gotovo je uvijek već na prvi pogled mogao reći kojem soju pripadaju. Ponosio se svojom pronicljivošću kad je u pitanju ženski rod. Uh, pomisli ljutito, sada sam se prešao! I to baš kod takve ljepotice.

Pa, reče samom sebi, ako je tako, onda ću izvući korist iz toga. Zašto bi stari Clive omastio

brk kad djevojka može biti moja?

Willy nije bio od onih muškaraca koji pristaju da djevojku s nekim dijele. Oduvijek mu se gadilo spavati sa ženom za koju je znao da je nedavno vodila ljubav s drugim muškarcem. Clivea je upoznao kao čovjeka bez imalo stida, vulgarnog i vrlo surovog prema ženama.

Problem će biti samo u jednom: ako tu djevojku želi samo za sebe, sukobit će se s Cliveom, a gorostas bijaše sve samo ne blagi protivnik.

Da li je ta crnokosa mačka dovoljno vrijedna da se zbog nje isplati riskirati i upasti u nepriliku koja bi mogla završiti tako da bude prebačen preko sedla drugoga konja, u položaju u kakvom je sada Steve Kirkpatrick?

Iz razmišljanja ga trgne Cliveov glas:

— Hajde, krenimo već jednom! Daleko je do Pathwaya. Smiri se, djevojko, i uzjaši! Što prije stignemo u grad, to ćemo se prije nas dvoje pozabaviti. Kad si već tako osjetljiva da bi ti mrtvac mogao pokvariti užitak, pričekat ću dok ne budemo tamo gdje ću iz tebe izvući što se najviše može.

Okrenuvši se Willyju, gorostas nastavi:

— Isplati se pričekati, ha? Možda ti, mladi ždrijebac, ne bi imao toliko strpljenja, ali poslušaj što će ti stari lisac reći. Uovolji onom što neka žena želi i ona će ti to stotruko vratiti.

Uz glasan i hrapav smijeh šarenooki se vine u sedlo.

Willy odahne. Imat će, dakle, dovoljno vremena da smisli kako će nadmudriti Clivea i tu djevojku imati samo za sebe.

x x x

Bezglasno jecajući, Roderick Kirkpatrick je nemoćno ležao dok su jahači polazili. Gorostas je vodio za uzde konja na kojem je sjedila Lorna i odvodio je od njega. Dalje, sve dalje... Konja na kojem je bio Steve vodio je ridokosi, ali njegovo lice nije mogao vidjeti tako dobro kao gorostasovo, jer je bilo obraslo gustom bradom.

Onda, u jednom jedinom trenutku, bradonja dode u odsjaj vatre i u plamsaju što ga je obasjao Roderick je veoma jasno ugledao glavu mladega zlikovca.

Na bradonjinom desnom uhu manjkala je resica. Ta okrnjena ušna školjka obasjana rumenilom plamena bila je tako uočljiva da se zauvijek usjekla u Roderickovo pamćenje.

Topot kopita polagano je postajao tiši, da bi naposljetku posve zamro.

Ostao je sam u mrkoj noći i u potpuno nepoznatom kraju. Skrhan tugom i obamro od straha jedva je ustao i ogledao se. Užasnutim je pogledom prelazio preko mjesta nesreće, a onda mu se pogled zaustavio na mjestu gdje je trava bila crvena od krvi njegova brata.

Dugo je stajao kao skamenjen. Tek kada je shvatio da je

ostao posve sâm, iz njegovog grla provali jeziv krik, krik boli i užasa. Zahvaćen panikom, potrči u smjeru kojim su oni zlikovci povelili njegovu dragu Lornu.

Trčao je, saplitaio se, padao... pa ustajao i trčao dalje. Nije se obazirao na udarce niskih grana po glavi ni na ogrebotine od korijenja drveća po nogama.

Zastao je tek kada je izbio na čistinu.

Proplanak je bio obasjan blijedom mjesečinom, ali to malenom dječaku nije izgledalo nimalo romantično. Naprotiv, sjene koje je ta svjetlost stvarala djelovale su sablasno.

Još prestrašeniji, ponovo potrči.

Nije znao koliko je vremena prošlo otkako je bio napustio mjesto gdje je zauvijek ostao bez brata i sestre kad se iznenada u tami sopleo o debeo korijen divovskog stabla, što je djelomice virio iz zemlje.

Poletio je preko njega i bubnuo o zemlju. Od udarca u glavu onesvijestio se.

III

Dugačak niz kola vijugao je poput sivo-bijele zmije nepreglednom ravnicom. Volovske su se zaprege upregnute u platnom prekrivena kola teško i tromo vukle, oborenih glava.

Na sve strane, kamo god okom segnuo, prostirala se jednolična blago valovita ravnica.

Ponad trave letjeli su jastrebovi u potrazi za plijenom, a ispod njih trčali su zečevi; bilo ih je bezbroj.

Sunce je pozlaćivalo cijelo obzorje. Na vjetru, toplom, suhom i bogato zasićenom mirisi-ma, prerijska se trava talasala poput valova. Nebo je bilo nalik plavičastom moru, oblaci bijelim jedrima.

Karavana bijaše na putu mjesecima, u potrazi za mjestom gdje bi se naselile obitelji što su njome krenule na Zapad.

Nije bilo nimalo lako naći prikladno mjesto. Takva koja bi bila pogodna za život već su bila naseljena, a krajevi između tih naseobina nisu pružali ono što su novi naseljenici željeli.

Tog su se predvečerja ulogorili u blizini osrednjeg potoka. Kola su postavili u što je moguće uži krug, za slučaj da ih netko pokuša napasti. Volove i konje, pošto su ih napasli i ostavili da se napoje, utjerali su u okol.

Ubrzo su zaplamsale mnoge vatrice. Kad su obitelji oko njih povećerale, svi se okupe oko velike vatre po srijedi logora.

Mirovali su tu dva dana, da bi se svi dobro odmorili i da bi žene oprale rublje.

Četvrtog dana otkako su ponovo krenuli počeli su se lagano uspinjati.

Kako se teren uzdizao, tako su se kola sve polaganije kretala. Zbog brojnih isušenih riječnih korita i usjeka koje je valjalo obilaziti, cesta je bila vrlo zavojita.

Sad trava više nije bila sočno-zelena nego sivkasta, ali je to bljedilo prirode oko njih obilato nadoknađivao prekrasan vidik što se širio sve do dalekih planina. Brdo do brežuljka, padina do obronka, klisura do usjekline spajali su se u nepregledan niz sve do sivoplavičastih vrhunaca iza njih.

x x x

Prošlo je više od stotinu dana otkako su krenuli na put prema nepoznatim krajevima kad je vođa karavane Zeeb Hanley, koji je neprekidno jahao nekoliko desetaka metara ispred prvih kola, iznenada podvrisnuo i potjerao konja u trk.

Taj postupak uvijek smirenog i vrlo šutljivog čovjeka za ostale u karavani bijaše znak da se zbilo nešto važno.

Ubrzo su se uvjerali da se nisu prevarili.

Pošto su se uspeli do zaravni na kojoj je Zeeb Hanley bio zaustavio konja, pred njihovim je očima pukao pogled na jednu od najljepših dolina što su ih vidjeli otkako su krenuli na put.

Dokle je god pogled dopirao, zelenjela se trava. Sredinom doline tekla je rijeka koja je vodu dobivala iz nekoliko potoka što su se slijevali niz obronke okolnih brda.

Vođa karavane, visok i krupan muškarac crne kose i veoma blagih očiju, zadovoljno uzdahne. Trud se isplatio. Doveo je ove ljude do mjesta kakvo se može samo poželjeti. To će biti

kao stvoreno za ono što oni namjeravaju.

– Dakle, Zeeb, uspio si!

Vođa karavane pogleda debeljuškastog Jeremyja Hawkinsa i zadovoljno kimne.

– Sada ti moram priznati – nastavi Hawkins – da sam bio prilično sumnjičav kad si govorio da ćemo naći pogodno mjesto i kad si nas hrabrio da ustrajemo. Doduše, znao sam da se negdje moramo skrasiti, ali nisam vjerovao da još ima lijepih mjesta koja već nisu naseljena. Ovakav predio ne bih mogao zamisliti ni u mašti.

Zeeb Hanley se blago nasmiješi sugovorniku.

– Pa, Jeremy, drago mi je da sam imao pravo ja a ne ti, ali i ja tebi moram nešto priznati.

– Smiješak na Hanleyjevom licu zamijeni glasan smijeh. – Ha-ha, ni ja se tome nisam nadao! Nisam očekivao da igdje postoji tako idealno mjesto, pogotovo nenaseljeno.

Polagano su se zajedno vratili do mjesta gdje se karavana zaustavila.

U prvim kolima vozila se obitelj Jeremyja Hawkinsa: žena Linda, sin Adam i kćerke Beth i Mary.

Jeremy proturi glavu pod ceradu i sa sretnim osmijehom objavi:

– Narode, putovanju je kraj! Stigli smo na cilj. Još se samo moramo spustiti niz ovaj obronak i onda ćete vidjeti što je Zeeb za nas pronašao. Ako postoji raj, onda mora biti nalik

ovom kutku koji će postati naš novi dom.

Hawkins se uspne na sjedalo i uzdama da znak volovima da krenu. Malo zatim kola su se kotrljala nizbrdo, prema dolini.

Pod zlatastim odsjajem sunca krajolik se prelijevao u spletu raskošnih boja.

* * *

Već drugi dan svi prionu poslu – i stari i mladi, muškraci, žene i djeca – da se što prije smjeste. Do zime nije bilo daleko a ne bi valjalo da je dočekaju bez krova nad glavom i zaliha hrane.

U cik zore svi su se okupili da bi dogovorno podijelili posao.

Muškarci zatim krenu u brda, jedni u sječu stabala koja će im poslužiti za gradnju brvnara, drugi u lov kako bi se opskrbili mesom za zimu. Uskoro su šumom odjekivali udarci sjekira o tvrdo drvo, a dolina i okolni brežuljci odzvanjali su jekom hitaca.

Dječaci su pošli do jednog od potoka na pecanje. Nadali su se da u tom brzaku što izvire negdje u planinama ima ribe. Nakon dugih tjedana provedenih u kolima svima bi dobrodošao obrok pripremljen od svježe ribe.

Djevojke su krenule do drugog potoka da peru rublje, a žene prionu kuhanju, kako bi toplim obrokom dočekale umorne muškarce.

„Ženskoga“ je posla bilo mnogo i žene su pobrzale da ga obave što prije kako bi onda

mogle pomoći muškarcima pri gradnji brvnara i uređivanju okućnice.

Zeeb Hanley krenuo je sa skupinom muškaraca koja je pošla u lov. Kako u tim krajevima dotad nitko nije lovio divljači je bilo u obilju. Zeeb, vičan lovu, vrlo je brzo odstrelio jelen, nekoliko zečeva i divljeg purana.

Krenuo je sjevernom padinom, kako bi se u dolinu vratio sa strane koju dotad još nitko nije bio razgledao.

Putem je razmišljao o tome kako bi bilo vrijeme da napokon prestane lutati nepreglednim prostranstvima, pa da se i on negdje skraši. Osam godina luta svijetom...

Zaboga, tek mu sada dopre do svijesti, zar je Betty tako davno preminula?

U mislima se vrati u prošlost, u vrijeme dok je živio u Skinlessu. Radio je kao tesar i stolar, dobro zarađivao, živio u lijepoj kući, ali nije bio sretan sve dok nije upoznao Betty. Od prvog susreta ta je vrlo mlada djevojka obuzela sve misli iskusnog tridesetogodišnjaka. Nisu prošla ni dva mjeseca a ona je postala njegovom ženom. Obožavao je Betty. Kad je nakon pet godina braka napokon zatrudnjela, nije bilo sretnijeg čovjeka od njega.

Iznenada se sva sreća rasplnula. Betty nije izdržala vrlo težak porod, a željno očekivani sin preminuo je ubrzo nakon majke.

– Oh, Betty, zašto si me napustila? – prošapće Zeeb i zastane, očiju punih suza.

Iako je od onih tužnih dana proteklo mnogo vremena, još se nije mogao potpuno pomiriti s krutom sudbinom.

Drugog dana pošto je sahranio dva najdraža bića zauvijek je napustio Skinless i otad luta. Bilo ga je svuda, bavio se svim i svačim. Posljednje dvije godine radi kao vodič karavana. Ovo mu je treći put što je krenuo put Zapada.

Iz razmišljanja ga trgne neki zvuk. Obuzet sumornim mislima, registrirao ga je nesvjesno, ali je odmah zatim izvježbani sluh poslao mozgu vijest da taj zvuk nije sastavni dio uobičajenih šumskih zvukova.

Osluhne pažljivije.

Ništa.

Već je naumio krenuti dalje, uvjeren da mu se samo pričini-
lo, kad se zvuk ponovi.

Sada je potpuno dobro razabrao što je posrijedi.

Neko je dijete jedva čujno jecalo!

Zaboga, kako se to dijete usudilo ući tako duboko u šumu? Eh, tome majka mora dobro isprašiti tur kad ga dovedem natrag, pomisli, da mu takvo što više nikada ne dode na um.

Krene za zvukom. Nije morao dugo tragati. Malo zatim u podnožju divovskog stabla ugleda malen lik.

Dječčić je očigledno bio ozlijeđen, jer mu je lijeva strana glave bila sva u krvi. Po tome što je na dijelu rane krv već bila

zgrušana Zeeb zaključi da dječak ovdje leži dulje vremena i to ga začudi. Nemoguće da se u tako kratko vrijeme dijete stiglo toliko udaljiti od kola i uspeti u brda.

Kad se sagnuo nad dijete i licem ga okrenuo prema sebi, Zeeb se zaprepasti.

– Zaboga, pa to dijete nije iz naše karavane! – usklikne poluglasno. – Kako se našlo ovdje?

* * *

Kad je Roderick Kirkpatrick naposljetku otvorio oči, nad njega je bio nagnut neki čovjek.

Ugledavši nepoznato lice, dječak se prestrašeno trgne i jedva čujno zacvili. Na muškarčevom licu, preplanulom od sunca i isušenom od vjetra, pojavi se umirujući smiješak.

– Pa, momče, napokon si se osvijestio!

Hanleyjev je glas bio vrlo blag, a pogled kojim je promatrao ozlijeđenog i izgrebenog dječčića topao.

– Odakle si stigao ovamo? – nastavi Zeeb. – Moraš nam to reći kako bismo obavijestili tvoje roditelje da si živ. Dosad su sigurno poludjeli od brige jer ne znaju gdje si i što je s tobom. Kako ti je ime? Gdje živiš?

Roderick nije odgovorio ni slovca. Njegove velike crne oči preplašeno su lutale prostori-
jom i po licima koja su ga okruživala. Malo mu se tijelo cijelo vrijeme trzalo.

– Gospodine Hanley – reče Linda Hawkins – čini mi se da

od mališana zasad nećemo izvući ni riječi. On nije samo ozlijeđen nego i silno prestrašen. Njemu se moralo dogoditi nešto strašno.

Gospoda Hawkins odluči preuzeti sve u svoje ruke.

— Jeremy — okrene se mužu — donesi iz kola moju torbu s lijekovima. Najprije ćemo srediti mališaneve rane i ogrebotine, a zatim ga dobro nahraniti i smjestiti u krevet. Kad se odmori i uvjeri da je s nama siguran, možda će nam reći tko je i ispričati što mu se dogodilo i kako je stigao ovamo.

***

Dvanaest dana Zeeb Hanley strepio je nad nepoznatim dječakom. To bespomoćno, prestrašeno i očigledno ne samo tjelesno nego i duševno ranjeno malo biće naprečac je osvojilo njegovo srce.

Sve vrijeme kad nije bio u lovu ili kad nije morao savjetima pomagati neiskusnim doseljenicima, prosjedio je kraj dječaka.

Mališan još nije progovorio, ali su njegove velike crne oči sa sve manje straha promatrale ljude oko sebe. Kad bi mu pogled pao na Zeeba, u njima bi bljesnula privrženost.

Iako je lice toga visokog i plećatog muškarca bilo sve samo ne lijepo, dječak je vidio dobrotu u njegovu toplom pogledu i umirujućem osmijehu i osjećao da ga taj čovjek voli dok bi ga njegove ruke podizale iz kreveta kako bi ga umio ili nahranio.

Kad bi ga stavio u krilo i sjeo s njim uz prozor jedne od prvih brvnara što su ih doseljenici podigli da zajedno promatraju što se vani zbiva, osjećao je da je okružen ljubavlju.

Sada je Hanley već znao dobar dio od onoga što je dječak doživio i preživio. Mališan je u vrućici nepovezano buncao, a Zeeb je povezao konce tih nepovezanih rečenica i istkao opis događaja.

I odrasloj bi osobi bilo strašno gledati kako joj ubijaju brata. Za dijete je to moralo biti strahovit udarac, takav koji će mu ostati u sjećanju dok je živ i koji će ga opteretiti za cijeli život.

Ono o čemu je razmišljao u trenucima prije nego što bijaše pronašao ranjenog dječaka, sada se pretvorilo u čvrstu odluku. Lutanjima je kraj, reče samom sebi Zeeb Hanley. Ostat ću u ovoj dolini i tu stvoriti dom sebi i ovom dječaku.

IV

Život u Sackle Valleyju bio je ispunjen napornim radom, ali nitko se nije žalio.

Kad su odlučili krenuti na Zapad, znali su da neće biti lako. I nije bilo. Međutim, teškoće su lako podnosili zato što su znali da tako svojoj djeci i djeci svoje djece stvaraju uvjete u kojima će živjeti bolje nego što su oni živjeli.

Polako ali sigurno koračali su novim putem. Do zime je svaka obitelj podigla za sebe kuću od grubih balvana. Šuplji-

ne između trupaca ispunili su ilovačom, koju je sunce dobro posušilo, pa su hladni vjetrovi uzalud pokušavali prodrijeti u unutrašnjost. Male su kuće postale još toplije i udobnije kad su ih njihovi stanovnici iznutra oblijepili korom drveta.

Zajedno su posred naselja podigli i uredili veliku daščaru u kojoj su se okupljali da proslave rođendane, godišnjice braka, krstitke novorođenog člana zajednice, ali i zato da bi se zabavili uz glazbu i ples.

Kad bi to god vrijeme dopuštalo, žene su sijale i sadile u povrtnjacima kraj kuće, a muškarci su izvan naselja orali i sijali žitarice.

Do ranoga ljeta okućnice su obilovale raznovrsnim povrćem, a kad su dani zatoplili, zaklasalo se klasje na poljima.

Mala i složna zajednica počela je ubirati plodove rada i uživati u onom što je stvorila.

* * *

Zeeb Hanley je tako zavolio dječaka kojega je pronašao drugoga dana po dolasku u Sackle Valley i usvojio da o njemu nije nikada razmišljao drugačije nego kao o vlastitom sinu.

Rod Hanley bio je veoma bistar, drag i osjećajan dječak, ali zbog nesreća što ih je doživio u djetinjstvu preosjetljiv.

Tijekom proteklih petnaest godina Rod se od poočima naučio mnogo čemu praktičnom, korisnom i lijepom: sve o drvu – koje stablo odabrati za ruše-

nje, kako oguliti koru, izrezati trupce i istesati daske da bi zatim vještim rukama izrađivao pokućstvo. Kako ukrotiti konja, kako baciti laso, kakve su navike i potrebe pojedinih životinja...

U devetnaestoj godini Rod Hanley je snažan i lijep momak za kojim uzdišu mnoge djevojke. Po Zeebovu mišljenju Rod bi bio savršen mladić da nije bilo nečega što on osobno nije odobravao: mladić je svakodnevno vježbao pucati iz puške, a posebice je uporno nastojao što bolje ovladati revolverom.

Tu se ništa nije moglo izmijeniti. Iako je Rod po prirodi bio blage ćudi, a Zebb ga je odgajao tako da voli ljude, sjećanje na ono što se dogodilo njegovim najbližima poticalo je mržnju u njegovom srcu i jačalo želju za osvetom.

Jednog veoma žarkog prijepodneva Zeeb i Rod Hanley obarali su debla visoko iznad

doline. U predahu, dok su jeli, starac je opazio kako mladićev zamišljeni pogled luta dolinom, prateći korito brze rijeke koja je na jednom kraju doline ulazila u procjep da bi se s druge strane razlila u širem koritu i smirena polaganije tekla dalje.

Iza te klisure koja dolinu odvaja od vanjskog svijeta, razmišljao je Rod Hanley, svijet je kojega se jedva sjećam, ali znam da su ljudi koji tamo žive, za razliku od mirnih i radišnih stanovnika Sackle Valleyja, okrutni i zli. Među njima su oni

koji su ubili Stevea i nanijeli zlo Lorni.

Iz razmišljanja ga trgne jedva čujni usklik.

Naglo se okrene i ugleda oca kako se grči, desnicom pritišćući lijevu stranu grudi.

– Rod... pomози...

Prestrašeni mladić hitro priskoči.

– Što ti je, oče? Što te boli? Da otrčim po liječnika? Kako ti mogu...

– Shane mi ne može... ne treba... ti mi pomogni...

– Kako?

– Bočica... u vjetrovci...

Mladić žustro uradi kako mu je rečeno.

– Trideset kapi – teškom je mukom mucao Hanley. – U vodu...

Rod je zabrinuto promatrao starca dok se boja malo-pomalo vraćala u njegove obraze. Zeeb je znao da je ponovo za dlaku izbjegao smrti. Napad je bio jači od svih dotadašnjih. Hoće li preživjeti i sljedeći?

Kad je ponovo došao do daha, polagano i vrlo tiho reče:

– Rod, moramo ozbiljno razgovarati...

Mladić ga odlučno prekine:

– Odmaraj se, oče! Bit će vremena za razgovor.

– Bojim se da ga više nema mnogo.

– Kako to misliš?

– Stari Shane me upozorio da bi sljedeći napad mogao biti smrtonosan. Drago mi je da se prevario, ali to ne znači da ću se i iz narednog izvu...

Usplahireni ga mladić ponovo prekine:

– Oče, zašto mi o tome nisi ništa rekao?

– Zato da ne bi brinuo o nečemu čemu se ionako ne može izbjeći i za što se ne može predvidjeti kad će se zbiti.

Starac načas ušuti kako bi došao do daha, a onda veoma ozbiljno nastavi:

– Sine, mislim da je posljednji trenutak da ozbiljno porazgovaramo o tvojoj budućnosti...

Rod ga ponovo prekine.

– Kako to misliš, mojoj? Zar nam budućnost neće biti zajednička kao što je bila prošlost?

Zeeb zaniječe glavom i blijedo se osmijehne.

– Ne, sine, naši će se putovi uskoro razdvojiti. Umoran sam, star i bolestan, a pred tobom je cijeli život. Možda se tako grčevito borim sa smrću jer se bojim što ćeš uraditi od svog života kad mene više ne bude. – Starac ponovo predahne, a onda s ljubavlju pogleda mladića kojega je odgojio i nastavi: – Rod, znaš da te volim. Trudio sam se da te odgojim tako da budeš dobar i pošten čovjek. Da sam u tome uspio, dokazuje to što te svi cijene. Međutim, jedini ja znam da iza te vanjštine kuca srce u kojem podjednako žive ljubav i mržnja. Uvijek sam nastojao da prevladava prvo i dosad je tako bilo, no kada mene više ne bude...

Mladić je stajao i zurio u tlo ispred svojih nogu. Znao je da je točno sve što otac govori. Slagao bi kad bi rekao da nije tako.

Otac ga i predobro poznaje.

— Znam da bi već odavno otišao odavde — nastavi Zeeb — kad ne bi mislio da si obavezan...

Mladić brzo podigne glavu.

— Ne, oče, nije obaveza ono što me drži uz tebe nego ljubav! Isto kao što ni ti meni nisi tijekom svih tih godina pružao topao dom zato što bi se osjećao obaveznim prema nahoćetu, nego zato što me voliš.

— Točno, sine. Kad se ti ne bi osjećao obaveznim, tražio bi neka ti dopustim da odeš odavde.

Rod ponovo obori pogled. Samom je sebi morao priznati da otac ima pravo.

Zeeb Hanley nastavi:

— Osjećam da mi se bliži kraj. Znam da neću dugo živjeti, a znam i to da ćeš napustiti dolinu čim se to dogodi. Shvaćam da to moraš uraditi, ali želio bih da mi nešto obećaš. Ne dopusti da mržnja ovlada tobom i da ona upravlja tvojim životom. Svjestan sam da te prošlost muči i da neke stvari moraš raščistiti sa samim sobom, ali uvijek misli na to kako sam te odgajao i čemu sam te petnaest godina učio. Nemoj krenuti pogrešnim putem, sine!

Mladić je i dalje šutio.

— Sine, još ti nešto moram reći. Nešto u vezi s onim davnim događajima iz tvoga najranijeg djetinjstva.

Rod hitro podigne glavu i pogleda pooćima.

— Pošto sam te bio pronašao — nastavi pričati starac — trudio sam se da sastavim djeliće

tvoga nevezanog buncanja, kako bih dobio što točniju sliku o onome što ti se dogodilo i zatim pokušao saznati nešto o tvojoj sestri i o onim zlikovcima...

— Oče!

Rodove su crne oči tako bljesnule da starca prestraši žar što ga je u njima ugledao.

— Zašto mi nikad o tome nisi pričao?

U mladićevu glasu bilo je predbacivanja i to starca zaboli. Zar me tako malo poznaje, upita se, da može i pomisliti kako bih mu zatajio da sam bilo što značajno bio saznao?

— Da li si čuo što o mojoj sestri? Što se s njom dogodilo? Možda čak znaš gdje je sada?

— nestrpljivo je ispitivao Rod.

Mladić je obasuo pooćima bujicom pitanja, očito zamjerajući što se poigrava njegovim strpljenjem.

— Rod, zar uistinu misliš da bih ti zatajio da sam nešto određeno saznao? — negodujući odgovori starac.

Mladić se pokunji i promrm-lja:

— Pa, možda si me želio poštediti...

Zeeb kimne.

— Imaš pravo, ali samo donekle. Da sam saznao nešto loše, zacijelo bih to zadržao za sebe, ali nikako ne sve do danas. Možda u vrijeme dok si bio malen i dok si se oporavljao. Onda bi ionako bilo besmisleno išta ti reći. No da je postojalo bilo što određeno, rekao bih, ti čim si porastao. Vjeruješ li mi, zar ne?

Mladić kimne.

– Da, oče, vjerujem.

Zeeb odahne. Bio bi strahovito nesretan da je Rodova povjerenja nestalo.

– Na žalost – nastavi suosjećajno – saznao sam vrlo malo. Tako malo da ti to ni sada ne bih spominjao kad se ne bih bojao da ću uskoro umrijeti i kad bih bio uvjeren da te mogu odgovoriti od toga da odeš iz doline. Ovako, mislim da ipak moraš čuti ono što ja znam, kako ne bi uzalud izgubio suviše vremena kad jednom kreneš u potragu.

Mladić sjedne na oboreno deblo nasuprot poočimu i napeto se zagleda u njegovo lice.

– Prvu godinu pošto te bijah pronašao – počne pričati starac – živjeli smo potpuno odvojeni u Sackle Valleyju. Kako smo po strani od svih puteva, nitko nije navraćao ovamo, a naši ljudi nisu odlazili iz doline sve dok se nije pojavio suvišak proizvoda koje je valjalo negdje prodati i dok nam nije uzmanjkalo stvari koje se mogu nabaviti samo u mjestima kamo stiže roba s Istoka.

Starčev pogled odhuta u daljinu, kao da otamo dozivlje davne uspomene.

– Čim su prvi put Hawkins i Smith sa sinovima krenuli da odvezu naše proizvode u Laystall – nastavi pričati Hanley – zamolio sam ih neka tamo pokušaju naći nekoga tko bi bio voljan raspitati se o onom što se prije godinu-dvije istočno od Sackle Valleyja dogodilo nekim mladim ljudima, bratu i sestri,

a kojom je prilikom taj mladić bio ubijen.

Rod se nervozno promeškolji. Po njegovom se držanju vidjelo da je napet kao puška.

– Prošli su mjeseci dok je stigla prva vijest. Tada sam saznao što se zbilo u gradu gdje ste živjeli prije nego što ste stigli u ove krajeve, kao i dio onoga što se dogodilo poslije nesreće koju si doživio. – Starac načas ušuti, a onda vrlo blagim glasom završi: – Znam tko si, sine, tvoje pravo prezime.

– Oh! – dahne mladić. – Zar je to moguće?

Neko su vrijeme obojica šutjela, svak obuzet svojim mislima.

Prvi je progovorio Rod:

– Kako ću ti za to zahvaliti, oče? – tiho upita.

– Nemaš mi na čemu zahvaljivati. Iako sam te uvijek smatrao svojim sinom, znam da tebi to nije dovoljno...

– O, jest! – usklikne Rod. – I to ne samo dovoljno nego i najvažnije. Ti si za mene jedini otac kojega znam i volim, ali shvaćaš da bih htio sastaviti sliku svoje prošlosti.

Zeeb kimne, pa nastavi pripovijedati:

– Pošli smo suprotnim smjerom od onoga kojim si ti došao ovamo i tako stigli do grada Pathwaya i obitelji Kirkpatrick... to je tvoje pravo prezime, a ne Kirk kako si ponavljao u bunilu. Dakle, tvoj brat Steve slučajno je u samoobrani ubio jedinca bogatog rančera. Da ne bi bio obješen, tvoja je sestra

Lorna odlučila da pobjegnu. Rančer je poslao za njima ljude koji se bave pronalaženjem odbjeglih, obećavši im nagradu ako Stevea dovedu natrag u grad. Kad su vas ti ljudi pronašli i sustigli, jedan od njih je ubio Stevea. Najvjerojatnije zato da bi se bez problema vratili u Pathway i naplatili nagradu. Lovci na ucijenjene vrlo često postupaju tako kako su uradila ta dvojica...

— Što je s mojom sestrom? — nestrpljivo mu Rod upadne u riječ. — Zašto me nije potražila ako su joj rekli da sam živ?

Starac zakima glavom i sažaljivo pogleda mladića.

— Rod, ona se nikad nije vratila u Pathway.

— Nije?! Zar su i nju ubili?

— Na žalost, o tvojoj sestri nisam ništa saznao.

— Baš ništa?

— Ni slovca.

— Što se moglo dogoditi...

Hanley sliježe ramenima.

— Sine, ispričao sam ti sve što sam saznao. Nije mnogo, ali bar znaš ime grada u kojem ste živjeli i svoje prezime. Možda ti to olakša prve korake u potrazi za sestrom.

— Hvala ti, oče. Da nisi bio tako uporan, nikada ne bih znao ni svoje pravo prezime ni odakle sam stigao.

Rod ustane i pruži ruku.

— Haj'dmo, oče! Odvest ću te kući. Bit će bolje da se dobro odmoriš.

* * *

Rod odloži sjekiru i zagleda se u daljinu.

Pogled mu preleti preko doline, pa odluta prema klisuri na njenom kraju.

Iako je naizgled bio miran, u njegovoj je nutrini hujala oluja kao i u svijetu s onu stranu klisure.

Iznenada u lijevom dijelu doline zaplamsa povećá vatra i povuče mladićev pogled.

Rod je znao da će se oko te vatre ove tople ljetne večeri okupiti mladež kako bi pored nje uz glazbu i ples proslavili rođendan Molly Burges.

Srce mu uzdrhta pri pomisli na ljubljenu djevojku.

Nije samo otac bio razlog zašto još nije otišao iz doline, nego i ta draga djevojka koju je volio svim srcem. Bilo bi mu teško odvojiti se od nje, a njoj bi prepuklo srce kad bi on otišao.

Plamenovi liznu naviše, cijepajući tamu koja se polagano spuštala nad dolinu. Mollyn lik izblijedi, a pred očima mu se pojavi jedna druga vatra, mnogo manja od ove. Vatra koja je plamsala one noći kad je ubijen njegov brat i nakon koje je njegova sestra netragom nestala.

Nakon toliko vremena pred očima mu odjednom iskrsnu nevjerojatno jasni likovni zlikovaca koji tada bijahu upali u njihovo logorište: šarenooki gorostas i ridokosi bradonja kojemu je manjkalo pola desnog uha.

Mnogo je puta razmišljao o njima žarko želeći da odjuri iz doline i krene u potragu za njima. Kad bi bilo potrebno, tražio

bi ih godinama, da im se osveti za ono što su uradili.

Dosad ga je u tome uvijek sprečavala pomisao da bi počinim ostao sâm, a Zeeb Hanley nije zaslužio da se pod njegove stare dane o njemu mora starati strana osoba. Odgojio ga je s ljubavlju, okružio pažnjom, obasipao dobrotom, pa je zaslužio da mu bude oslonac i utjeha u starosti.

Rod se borio sa samim sobom da se oslobodi sablasti koje su ga proganjale i u njegovu srcu podgrijavale ludu mržnju. Pamet se bunila protiv zločina, savjest mu je šaputala da zlikovci moraju biti kažnjeni za svoje zločine.

V

Oko velike vatre okupili su se svi stanovnici Sackle Valleyja. U zraku su se miješali mirisi ljetne noći s mirisima mesa što se peklo na ražnju. Pjesma, glazba i smijeh ispreplitali su se sa zvucima noćnog života prirode.

Iznenada se iz smjera klisure pojavi šest-sedam jahača.

Jahali su u nizu, jedan iza drugoga. Iz tame su se u odsjaju vatre najprije pojavili šeširi, zatim su se nazrela ramena jahača, a onda glave konja.

Skupinu je predvodio plećat muškarac na snažnom ridanu. Konji su koračali korakom, a jahači su bezbrižno brbljali.

Jeremy Hawkins, poglavar male zajednice u Sackle Valleyju, ustane od stola i krene došljacima u susret.

– Dobro došli! – dočeka ih.
– Radujemo se svakom tko navrati u našu dolinu. Dodite i sjednite, pa nas izvijestite što ima nova izvan ovih naših brda.

Okrenuvši se ženi i kćerka-ma, nastavi:

– Linda, Beth, pobrinite se da dostojno ugostite naše posjetitelje! Mary, natoči čaše!

I dalje okrenut prema došljacima, Hawkins preko ramena dobaci ljudima koji su sjedili za dugačkim stolom:

– Hajd', napravite mjesta!

Malo zatim neznanci su sjedili ponad punih tanjura, a pred njima su bile pune čaše.

Kratkotrajno zatišje koje je dolazak neznanaca izazvao vrlo brzo prođe i ugodnom ljetnom noći ponovo zavladaju pjesma i cika mladeži, popraćeni smijehom i šalama odraslih.

Rod je želio da cijelu večer sam on pleše s Molly i ljutio se na svakog tko bi slavljenicu zamolio za ples.

U jednom takvom trenutku, kad je posebice oštro odgovorio jednom od svojih drugova da sada on pleše sa svojom djevojkom, Molly mu predbaci:

– Zašto si takav, Rod? Ted te vrlo pristojno upitao smije li sa mnom otplesati ovaj ples.

– Oprosti mi, draga! Znam da sam bio neugodan, ali nije mi drago što te večeras moram dijeliti s tolikim momcima.

Mladić se pokajnički nasmiješi i zagleda u tamnoljubičaste oči što su ga prijekorno promatrale.

Iako nikad nije izišao iz doline i nije poznavao mnogo djevojaka, Rod Hanley je bio uvjeren da bi ljepoticu kakva je Molly rijetko gdje vidio.

Zaljubljenim je pogledom prešao od plave kose nijanse sjajne mjesečine preko prćastog nosića do usta nalik ružinom pupoljku. Molly je bila sitna ali savršeno građena. Grudi su joj bile pune ali ne prebujne, struk uzan. Mala i čvrsta stražnjica isticala se ispod suknje boje jagorčevine, koja se blago lelujala oko dražesnih nogu.

Dok je mladež kraj vatre plesala, odrasli su sjedili za stolom i vrlo često nazdravljali jedan drugome. Pod utjecajem alkohola neki su postali i neugodni.

Među onima koji su popili mnogo više nego mogu podnijeti bio je i voda došljaka.

Clive Sedwick – kako se gorostasni bradonja bio predstavio – u jednom trenutku ustane i reče svom drugu slijeva:

– Hajd', Adam, zaplešimo! Bilo bi šteta da ne iskoristimo prisustvo tolikih ljepotica, pogotovo kad su prošli tjedni otkako se nišmo pošteno zabavili.

Proćelav stariji muškarac koji je Sedwicku sjedio zdesna pokušava ga spriječiti u onom što je namjerio.

– Clive – reče – mislim da si malo suviše zavirio u čašu da bi plesao. Mogao bi završiti s guzicom u vatri.

– E, Dick, ti samo sjedi i čuvaj svoju stražnjicu – odgovori mu Sedwick hrapavim glasom – a za moju ne brini. Ona je

tako vruća da ne bi ni osjetila žar vatre. Za razliku od tvoje, hladna ribo, koja bi odmah počela cvrijeti.

Gorostas se vrlo glasno nasmije i snažno pljesne Dicka po plećima

***

Rod Hanley se iznenada usred plesa ukoči, kao da mu je gorostasov smijeh presjekao noge.

Začudena, Molly podigne glavu i upitno ga pogleda.

Ugledavši lice voljenog mladića, protrne. Ne bi mogla točno reći što je na njemu prevladalo: zaprepaštenje, nevjerica, mržnja. No još je gori bio izraz koji je ugledala u njegovim crnim očima. Od tog joj pogleda niz kralješnicu prostruje hladni srsi.

Djevojka nagoniski osjeti da će se zbiti nešto strašno. U sljedećem se trenutku njena slutnja pretvori u zbilju.

Gorostas joj pride i reče:

– Hajde, djevojko, sa mnom ćeš se zabavljati mnogo bolje nego s njim!

Pruživši svoje duge ručetine, obujmi Molly oko pasa.

„Sa mnom ćeš se zabavljati mnogo bolje nego s njim...“

Ta rečenica prodrma Roda i uzbudi njegov mozak, koji je tragao po sjećanju da bi otkrio odakle mu je taj surov i glasan smijeh poznat.

Zar haluciniram, vrisnu u sebi mladić. Što se to sa mnom događa? Zar sam tako opsjednut onim što mi je otac ispričivijedao da ću u svakom divov-

skom neznancu tražiti Steveova ubojicu.

»Sa mnom ćeš se zabavljati...«

Dva djelića sjećanja što su petnaest godina bila pohranjena u njegovu pamćenju, odjednom se spoje i pred njim se pojavi prizor u koji nije bilo ni najmanje sumnje.

Ugleda svoju sestru kako stoji kraj gorostasa koji je rukom stišće oko struka, isto tako kao što sada ručetine ovoga došljaka obavijaju struk njegove Molly i koji uz glasno cerekanje govori: »Djevojko, sa mnom ćeš se zabavljati mnogo bolje nego s njim.«

Bio je to isti čovjek samo mu onda lice nije bilo obraslo bradom, niti je vanjstinom pokazivao da ne mora razmisliti o svakom dolaru prije nego što ga potroši na odjeću i obuću.

Gotovo nesavjesno, Rod zakorači prema plesačima i snažnim zamahom odgurne gorostasa od svoje djevojke. Pri toj kretnji pogled mu padne na Sedwickove oči. Ako je dotad postojao i mrvičak sumnje, sada je i njega nestalo.

Pred Rodom Hanleyjem stajala je sablast iz djetinjstva. Gorostas raznobojnih očiju. Jedna mu je šarenica bila smečkasta, druga zelenoplava!

— Ubojico! — drekne Rod. — Odvratni lovče na ljudske glave! Napokon je na red došla i tvoja! Uskoro ćeš biti za glavu kraći!

Neočekivani trzaj iznenadi Sedwicka. Kako zbog pića nije bio siguran na nogama, zatetura, pa se spotakne i padne. Na nesreću je pao u vatru.

U sljedećem trenutku zrak ispunjen mirisom spržene tkanine.

I mnogo bi manji razlog bio dovoljan da dovede do borbe za život i smrt.

Clive Sedwick hitro desnicom obuhvati revolver.

Ljudi koji nisu bili pripiti ili pijani odmah su shvatili da bi moglo doći do krvoprolića. Neki su hitro ustali da pomognu Rodu...

Svi su zaprepašteno buljili u ono što su ugledali.

Rod Hanley je svoj revolver već držao u ruci!

Sedwickov drug Adam, koji je plesao odmah kraj njega, u međuvremenu je neopazice izvukao oružje i odmah zapucao u Roda, kako bi zaštitio svoga druga.

Iako oboren, Rod se nije predao. Usprkos strahovitoj boli, hitro se preokrenuo na lijevi bok i opalio.

Prvi metak pogodi čovjeka koji je pokušao spasiti Sedwicka, a drugo tane nasmrt rani gorostasa.

Revolver izleti iz Sedwickove ruke, a onda se gorostas svali na tlo.

Rodov mutan pogled obuhvati dvojicu nepomičnih došljaka, jedva svjestan što se zbilo.

Buka oko njega postajala je sve tiša da bi se naposljetku sve rasplinulo i mladić uronio u tamu.

Zeeb Hanley, koji je ustao od stola kad je njegov sin kriknuo: „Ubojico!“ i koji je sve što se zbivalo pratio ukočen od zaprepaštenja i strepnje napokon se pokrene.

Potrči do mjesta gdje je Rod ležao i odgurne ljude koji su okružili mladića.

Doktor Shane je već pregledavao ranjenika.

– Nat... – promuca Zeeb – kako mu je? Je li... hoće li moj sin... – zaklinjućim je glasom ispitivao liječnika.

Malo zatim sjedobradi se liječnik uspravi i potapše zabrinutog prijatelja po ramenu.

– Ne brini, Zeeb – reče umirujućim glasom. – Rane su teške ali ne i smrtonosne.

Starac odahne. U tom trenutku nečija ruka dodirne njegovu.

– Zaboga, Zeeb, što se to dogodilo Rodu da se tako miran momak pretvorio u razjarenu zvijer?

Hanley se okrene i pogleda Hawkinsa.

– Ah, Jeremy, duga je to priča – s tugom u glasu odgovori starac. – Sada nemam vremena da ti je pričam jer se moram pobrinuti za svog dječaka. Kad to obavim, objasniti ću svima zašto je moj sin izazvao krvoproliće.

Obuhvativši pogledom najbliže ljude, one koje je prije petnaest godina bio doveo ovamo kao zrele ljude i koji su sada gazili u poodmakle godine, kao i nekadašnju djecu koja su u međuvremenu stasala u djevojke i mladiće, doda:

– Znam da vam svima dugujem objašnjenje. Kad ga čujete, nadam se da ćete oprostiti moje sinu što je narušio mir naše doline.

Dok su dva mladića podizala Roda, Hanleyju pride doktor Shane.

– Zeeb, jedan od one dvojice ranjenih želi s tobom razgovarati.

– Nemam vremena. Potreban sam Rodu.

– Poslije će biti prekasno. Čovjek umire. Saslušaj ga, a za Roda ću se ja pobrinuti.

Hanley pristane, pa ode do mjesta podalje od vatre, kamo su bili prenijeli onu dvojicu.

Odmah je vidio da je onaj kojega su zvali Adam mrtav i da Clive Sedwick umire. U to nije bilo ni najmanje dvojbe.

– Čuo sam... rekli ste da mladić vaš sin... – počne mucati umirući.

– Da, zamalo ste mi ubili sina.

– Morao sam se braniti... htio me ubiti. Ne znam zašto. Nazvao me lovecem na ucijenjene... ja sam pošten i stočar... S nekim me zamijenio...

– Nikada niste zarađivali tako da ste progonili one za čiju je glavu bila obećana nagrada?

– Kako... odakle... tko vam je rekao... – jedva je propentao šarenooki.

– Gorostas pogleda starca koji je čučao kraj njega. Raznobojne se šarenice sa zaprepaštenjem zapilje u sugovornikove dok je odgovarao:

– Nikad nisam vidio ni vas ni vašeg sina...

– Mene niste, njega jeste.

– Nemoguće! Bio je još dijete kad sam prestao... Odakle bi znao...

– Da – kimne Hanley – bio je dijete. Četvorogodišnji dječak.

– To je moralo biti pred mnogo godina... četrnaest, petnaest...

– Petnaest.

– Pa, točno pred toliko godina sam odustao...

– Možda vam je ubojstvo njegovog brata bilo među posljednjim poslovima te vrste.

– Njegovog brata?

Gorostas ušuti. Vidjelo se da razmišlja. Onda jedva vidljivo zaniječe glavom i reče:

– Nitko od onih koje sam... nije imao tamo malog brata.

– Imao je, ali vi to niste znali.

Raznobojne su šarenice upitno promatrale starčevo lice.

– Sjećate se Stevea Kirkpatricka? – upita Hanley, pa odmah doda: – Najvjerojatnije ne. Zacijelo ste ih toliko strpali pod zemlju da im se ne sjećate ni imena.

Na spomen prezimena Kirkpatrick samrtnik se trgnuo, ali ništa nije odgovorio.

– Ne sjećate se ni njegove sestre Lorne? – upita zatim Hanley.

Tek se sada gorostasove usne pokrenu. Čini se da mu se dio snage vratio, jer je govorio razgovjetno iako veoma polako.

– Sjećam se, zbog nje smo se Willy i ja posvađali. Zbog toga sam zamalo zaglavio.

Opazivši kako ga starac upitno promatra, Sedwick mu počne opširnije pričati.

– Na povratku prema Pathwayu moj drug i ja smo se posvađali zbog Lorne Kirkpatrick. Obojici nam se ta djevojka sviđala, ali dok sam je ja bio voljan s njim dijeliti, on je tu crnokosu mačku želio samo za sebe. Imao je neke čudne nazore. – Sedwick ušuti kako bi predahnuo, a onda nastavi pripovijedati što se zbilo prije petnaest godina. – Willy Ferley i ja nismo se dugo poznavali. Gonje nje Stevea Kirkpatricka bio je naš zajednički posao. Zato nisam dobro poznavao njegov karakter. Prevario sam se u njemu. Mislio sam da ćemo dijeliti i dobro i zlo, a on me prevario. Jedne je noći uzeo djevojku i s njom odmaglio.

Gorostas jedva vidljivo zakima.

– E, bolje je on poznavao mene nego ja njega. Siguran da je meni nagrada važnija od djevojke i da ću ma što se dogodilo produžiti u Pathway kako bi naplatio tisuću dolara. Mirno je krenuo u suprotnom smjeru. Ja sam produžio prema državnoj granici, a on prema Zapadu...

– Nikada ga niste sreli?

Zeeb Hanley se trudio da izvuče bilo kakav podatak koji bi Rodu pomogao kad krene u potragu za sestrom... ako preživi.

– Nisam, ali sam nešto čuo o njemu. Navodno se nastanio

negdje oko Arrow-Head Mountaina.

– Znate li gdje?

– Navodno u Buckleyju. Ne znam točno gdje leži taj grad, a ne znam ni to da li je Willy još i sada tamo. Uostalom, ne zanima me što je s njim. Zbog njega sam skoro nastradao u Pathwayu. . . Ja sam leš Stevea. Kirkpatricka odnio Burtu Quesnelu i pri tome zamalo zaglavio. Stari je škrtac tvrdio da nas je unajmio dvojicu i nije mi htio isplatiti tisuću dolara nego samo pet stotina. Morao sam ga revolverom uvjeriti da je bilo rečeno kako Kirkpatrickova glava njemu vrijedi hiljadarku, pa je potpuno svejedno dijele li tu svotu dvojica ili deseterica, ili sam je sâm zaradio. Naposljetku mi je ipak isplatio cijelu svotu, ali sam nakon toga morao vrlo brzo odmagliti što dalje od Pathwaya. – Sedwick uzdahne i zakima. – E, moram priznati da se nisam baš ugodno osjećao – nastavi – i zato sam odlučio da mi je to bio posljednji posao te vrste.

– Zato se točno sjećate slučaja Kirkpatrick – reče Hanley. Sedwick kimne.

– Da. S novcem što sam ga dobio od Quesnela i s onim što sam imao uštedeno osnovao sam ranč i počeo se baviti uzgojem goveda. Već trinaest godina sam ugledan i vrlo cijenjen čovjek.

Dugo je pripovijedanje iscrpilo Sedwicka. Sklopio je oči i to je njegovom blijedom licu dalo izgled mrtvaca.

Zeeb Hanley bio je uvjeren da je razgovor završen i već se htio uspraviti kad ga Sedwick ponovo pogleda.

– Spomenuli ste da je mladić kojega sam ranio vaš sin – vratio se gorostas na pitanje koje ga je očigledno od prvoga trenutka mučilo.

Hanley kimne.

– To bi značilo da su Steve i Lorna bili vaša djeca. . . Tu nešto nije u redu. Njihov se otac zvao Pete.

– Točno. Pete Kirkpatrick koji je pokopan u Pathwayu bio je otac i ovoga mladića koji je u vas pucao da bi se osvetio za zlo što ste njemu i njegovoj obitelji nanijeli u prošlosti.

– Kako je znao. . . kako me prepoznao?

– Kad ste stigli do mjesta gdje su se brat i sestra Kirkpatrick ulogorili, s njima je bio i Rod. Vi to niste znali. Prestrašeni se mališan pritajio, a djevojka je bila dovoljno pametna da to pred vama ne spomene. I vrlo hrabra. Radije je maloga brata ostavila samoga u nepoznatom kraju, s kakvim-takvim izgledima da preživi, nego riskirala da ga vi ubijete kako biste uklonili nepoželjnog svjedoka.

– Tako malo dijete nije moglo upamtiti tko mu je ubio brata.

– Red nije upamtio mnogo. Kad sam ga pronašao, ranjenog, izgladnjelog i iscrpljenog, gotovo na pragu smrti, nije se sjećao ni prezimena. Povezao sam ono što je u vrućici buncao i počeo istraživati. Naposljetku

sam složio približnu sliku o onom što mu se dogodilo.

– Ali on je znao... rekao je da sam jedan od onih... – Zlikovčev je glas sada bio jedva čujan. – Odakle...

– Na to vam ne bih znao odgovoriti. Rod je odmalena bio neuobičajeno bistro dijete. Već to što se pred vama pritajio i onda pobjegao s mjesta nesreće ne bi li nekako stigao do ljudi, dovoljno o tome govori. Zato je vrlo vjerojatno da je, onako pritajen, bio opazio i upamtio nešto osebujno po čemu vas je danas prepoznao.

– Što bi to moglo biti?

Zeeb Hanley se zamišljeno zagleda u daljinu.

– Rekoh vam da na to ne mogu odgovoriti. Nikad mi nije ni slovcem spomenuo da zna nešto o bratovim ubojicama. Možda ni sâm sve do danas toga nije bio svjestan. Iznenada je vaš dolazak, ili vaše ponašanje, pokrenuo nešto u njegovom sjećanju i na javu je izbilo ono što je petnaest godina ležalo prigušeno. Možda biste vi znali što bi to moglo biti?

U očekivanju odgovora starčev se pogled spusti na gorostasovo lice.

Uzalud je čekao odgovor.

Clive Sedwick bio je mrtav.

VI

Šest dana sjedio je Zeeb Hanley uz uzglavlje svoga sina i strepio nad njim.

Sedmog dana predvečer Rod prvi put pogleda poočima bistrim očima i razgovjetno upita:

– Kako si, oče?

Starac se nasmiješi. Tipično za Roda, vraća se s praga smrti a najpreče mu je pitanje kako se on osjeća.

– Dobro, sine. Bolje nego ti.

– Ne bih rekao. Blijed si kao zid.

Hanley je znao da ne smije priznati kako doktor Shane već tri dana više brine za njega nego za Roda, pa naizgled bezbrižno odgovori:

– Kako ne bih bio blijed kad ovih sedam dana što se izležavaš nisam stigao nosom proviriti iz kuće zato što sam se bojao da bi mogao načiniti kakvu glupost dok nisam uz tebe.

Starčeve riječi nisu ni načas zavarale mladića. Predobro je poznavao oca da bi ga tek tako prevario. Ali nije mu proturječio.

Kad je navečer doktor Shane navratio, Rod je uspio udaljiti oca pod izgovorom da je žedan. Čim je starac izišao, upita liječnika:

– Doktore, kako je ocu? Dovoljno sam prizdravio da čujem istinu, pa nemojte okolišati.

– Loše, čak veoma loše – iskreno odgovori liječnik, pa nastavi: – Budući da si nam svi-ma pokazao koliko si hrabar, znam da ćeš hrabro podnijeti ovo što ću ti reći. Zeebovo ionako slabo srce dokraja je stradalo zbog onoga što se dogodilo na Mollyn rodendan. Uvjeran sam da bi već bio mrtav da ga nije na životu održavala pomisao kako mora ostati živ dok se ti ne osvijestiš pa da ti ispriča

što mu je na samrti rekao Clive Sedwick...

Liječnik naglo ušuti, jer se Hanley vratio u sobu.

Dok su pili osvježujuće piće od crvenih bobica, u tišini koja je okruživala trojicu muškaraca osjećala se napetost.

Rod brzo razmisli i zaključi kako je najbolje da oca odmah upita što mu je to Sedwick ispričao. Dobro je znao da će kad-tad morati o tome razgovarati, pa je onda bolje da to bude što prije. Bio je svjestan da će se starac pri tome uzrujati i zato će biti najpametnije ako pri tome bude prisutan liječnik.

— Oče, doktor mi je rekao da si razgovarao sa Sedwickom prije nego što je izdahnuo. Jesi li saznao nešto što bi mi pomoglo da pronađem Lornu?

Starac zaniječe glavom, pa odgovori:

— Na žalost, ništa. Sve što sam čuo o tvojoj sestri je to da su se Sedwick i njegov drug Ferley zbog nje posvadali i da ju je taj drugi ugrabio za sebe. Jedne je noći zajedno s njom pobjegao u smjeru suprotnom od onoga kojim je jahao Sedwick...

— Pathway leži istočno od državne granice, zar ne? — uzbuđeno prekine Rod starca.

Zeeb potvrdno kimne.

— Znači, krenuli su prema zapadu...

— U prvi trenutak, no možda samo zato da bi...

— Tim sam putem i ja bježao!

— ponovo mu upadne u riječ

mladić. — Znači da smo se kretali istim smjerom...

Koliko god Rod intenzivno razmišljao nije mogao ništa odredeno zaključiti.

Starac ga je gledao kako se muči, pa počne brzo pričati sve što je saznao od Sedwicka.

— Sine, dovoljno si odrastao da se suočiš s istinom. Moraš biti svjestan da takvi zlikovci ne postupaju dobro sa ženama. Čim postignu ono jedino što od njih žele, gledaju kako bi ih se otarasili. Pri tome ne biraju sredstva...

Mladić ga odlučno prekine:

— Što želiš reći, oče? Zašto toliko okolišaš? Reci mi sve, ma kako okrutno bilo.

— Na sreću, sine, ne moram ti reći ništa loše. Na žalost, ne mogu ti reći ništa dobra. Jedino što mi je Sedwick znao reći o svome nekadašnjem drugu je to kako je čuo da se nastanio negdje oko Arrow-Head Mountaina. Možda će ti to pomoći u traganju za sestrom. Možda ćeš o njoj saznati nešto od toga Willyja Ferleyja koji, navodno, živi u Buckleyju. No možda više nije...

Zeeb Hanley nije dorekao ono što je namjeravao. Na polovini rečenice zaljuljao se na stolcu, desnom rukom pritisnuo lijevu stranu grudi, a onda se srušio na pod.

Doktor Shane mu više nije mogao pomoći.

Zeeb Hanley bio je mrtav.

* * *

Tugu nad rakom u koju je Zeeb Hanley položen s njego-

vim su sinom podijelili svi stanovnici Sackle Valleyja.

Mnogo je suza proliveno za čovjekom koji ih je bio doveo u ovu dolinu i kojemu su mogli zahvaliti što sada ovdje žive sretni i zadovoljni.

Rod je znao kako je kucnuo čas da napusti dolinu i potraži muškarca koji je njegovoj sestri upropastio život, ali i sazna da li je Lorna još živa.

Iako mu otac počiva pod zemljom, nije mu lako provesti u djelo ono za što je odavno znao da mora uraditi.

Zeeba više nema među živima kako bi ga spriječio da ode, ali tu je Molly. Pri pomisli na tu sitnu plavokosu djevojku koju voli svim srcem, Rodovo lice obasja smiješak.

Poznavali su se od najranijeg djetinjstva. Molly je bila njegov drug u prvim istraživanjima okoliša, djelila je s njim nestašluke ali i kazne, ali slijedila ga poput vjernoga psića i divila se hrabrosti svoga »velikog«¹ prijatelja. Tijekom godina dječja je naklonost prerasla u ljubav, a Rodov zaštitnički odnos iz vremena kad ju je branio dok su je drugi dječaci zadirkivali i vukli za pletenice u želji da je cijeli život štiti i brine o njoj.

I Molly je njega voljela. Dubokom ljubavi mladog i iskrenog srca.

Dvoje mladih imalo je sve preduvjete da sretno žive zajedno, pa su svi u Sackle Valleyju s naklonošću gledali na njihovu vezu, sigurni da će završiti brakom.

Međutim, Rod nikada nije izrekom spomenuo žendibu. Te riječi nisu mogle prijeći preko njegovih usana, jer ga je u tome priječila želja da pođe u potragu za sestrom i da se osveti ubojici svog brata.

Dio problema što ga je tolike godine mučio riješen je. Steveov je ubojica mrtav. Način na koji se to dogodilo uvjerio je Roda da pravde ipak ima i da zlo mora biti kažnjeno. Da nije tako, Clive Sedwick ne bi došao u Sackle Valley i on bi možda godinama tragao za njim. Bratov je ubojica sâm došao pred njegov revolver.

Pored svega toga saznao je i gdje može naći momka koji je odveo Lornu.

— Oh, oče — promrmlja — uza sve što si mi u životu dobra učinio još si tragao za mojim korjenima i imenima zlikovaca.

Još dugo pošto je i posljednji prozor u dolini utonuo u tamu Rod Hanley je ležao budan i zurio u mrak.

Pred njegovim su se očima izmjenjivali lik Molly, jasan kao da stoji pred njim, i Lornin koji je tako izbljedio u sjećanju da ga je tek nazrijevao.

Volio ih je obje, ali u vezi s Lornom tu je bilo još nešto osim ljubavi. Dužnost. Da bi mogao biti sretan s Molly, mora saznati što je s Lornom. Dok ne sazna je li živa, neće se smiriti. Možda je i pronađe.

Razmišljao je svu noć, sve dok zvijezde nisu počele bljedjeti. Između brda crnijih od tame što ga je okruživala zavla-

dala je sablasna tišina. Kad je umuknulo zavijanje kojota u daljini i glasanje noćnih ptica, smirila se i bura u njegovoj duši. Kad se na istoku obzorje nazrelo u magličastom sivilu, da bi zatim to sivilo prešlo u rumeno blještavilo, odluka je bila donesena.

* * *

Sunce se jedva diglo s istoka, a Rod je već bio spreman za pokret.

Ostalo je još samo da se oprosti od Molly. Djevojku je zatekao u kuhinji kako priprema zajutak za cijelu obitelj.

Kad ga je ugledala, Molly mu pritrči i poljubi ga u obraz.

— Zdravo! — dočeka ga veselo. — Danas si dobro uranio, Rod. Tek sam ustala. Sjedni, pa ćeš s nama zajutarkovati.

— Žurim, Molly...

— Ništa više od drugih — prekine ga djevojka. — Ni ostali još nisu spremni za sjeću.

— Molly, neću poći s njima...

Nešto u Rodovu glasu natjera je da se okrene od štednjaka i da ga pogleda.

— Nećeš u sjeću? — upita i pažljivo se zagleda u njegovo ozbiljno lice. — Pa, kamo si onda tako rano pošao?

— Molly... ja... znaš...

— Što je to danas s tobom, Rod? — odlučno ga prekine djevojka. — Tako si rano došao ovamo, zbunjen si; a otkad te poznam, nisam te čula da mucaš. Za...

Iznenada djevojčinom glavom proleti jedna misao i ona

ušuti. Odmah zatim priskoči Rodu i objesi mu se oko vrata.

— Oh, dragi, kako nisam odmah pogodila zašto si takav! — usklikne, pogrešno protumačivši mladićevu zbunjenost. — Napokon si skupio hrabrosti i odlučio me zaprositi!

Ugledavši zaprepaštenje na Rodovom licu, shvati da je pogrešno ocijenila. Ruke joj bespomoćno kliznu s njegovog vrata kad je vidjela da se zaletjela i da njemu takvo što nije bilo ni nakraj pameti.

Mladića preplavi neugodnost. Oh, kako sam mogao biti tako glup, pomisli, pa i nju i sebe dovesti u ovako neugodan položaj?

Ustane, pride Molly i uhvati je za ruke. Svojim snažnim, preplanulim rukama obuhvati njene bijele i nježne, pa ih stisne.

— Molly, nisam došao da bih te zaprosio, premda mi ništa na svijetu ne bi bilo draže nego da se vjenčamo. Znam da će te teško pogoditi ovo što ćeš čuti, ali došao sam ti reći da odlazim iz doline.

— Odlaziš? — ponovi zapanjeno djevojka. — Napuštaš Sackle Valley... i mene?

U djevojčinom se glasu nevjerica pomiješala sa zaprepaštenjem, ali je nadvladavao prizvuk boli.

— Draga, znam da te to zaboljelo, ali...

— Da me ljubiš kao što si mi to uvijek govorio — prekine ga Molly — ne bi ni pomislio da odeš od mene.

– Mila, to nema veze s tobom i s našom ljubavi. Na tu me odluku nagnalo nešto čemu je ko-rijen u dalekoj prošlosti. Ispri-čat ću ti priču o sudbini svoje obitelji, pa ćeš mi možda opro-stiti i shvatiti da moram otići.

Odveo je djevojku do jednog stolca, privukao drugi njoj suče-lice, pa sjeo. I dalje držeći njene ruke, počne pričati:

– Molly, iako si dvije godine mlađa od mene i ne možeš se sjećati prvih dana nakon dola-ska u ovu dolinu, znaš da Zeeb nije bio moj otac.

Djevojka kimne.

– Vidiš, draga, sve donedav-no nisam znao tko su mi bili ro-ditelji, ni odakle sam stigao ovamo. Saznao sam to tek ono-ga dana kad si ti slavila rođen-dan.

– Na moj rođendan? Od onoga koji te zamalo ubio?

Djevojčine svijetle oči netre-mice su gledale u tamne oči vo-ljenog mladića.

– Ono što je Clive Sedwick na samrti ispričao samo je do-punilo sliku koju je svojim dota-dašnjim istraživanjima Zeeb sa-stavio. Naime, Sedwick je jedan od one dvojice koji su krivi što sam ostao posve sâm na svijetu i što sam došao u Sackle Valley.

– Dakle, zato si ga ubio...

– Da nije onako prostački navalio na tebe, to se zacijelo ne bi dogodilo, a onda vjerojat-no ne bih ni znao da je baš on ubio moga brata. Međutim, kad sam vidio kako te mlade ruke ti-ne grle i čuo što ti govori, prvo očima mi se pojavio prizor iz

najranijeg djetinjstva i nakon toga više nisam bio svjestan svojih postupaka.

– To je moralo biti nešto strašno kad si ti, tako dobar i blag...

Rod kimne.

– Da, bilo je strašno. Evo, što se prije otprilike šesnaest godi-na dogodilo...

Dok je mladić pripovijedao, na djevojčinom su se licu izmje-njivali suosjećanje, zaprepašte-nje i nevjerica.

– Oh, dragi – tiho je promu-cala kad je dorekao – kako ti je moralo biti grozno! Jedan mali dječak, napušten i sam u nepoznatom kraju...

– Srećom, dobar dio toga sam zaboravio. Povremeno me to, doduše, nesvjesno mučilo, ali mi nije zagorčavalo život. Naj-zaslужeniji za to je Zeeb i zato je on za mene jedini otac kojega sam imao. Uostalom, pravoga se i ne sjećam.

Rod ispusti djevojčine ruke, pa obuhvati njenu glavu. Onda se nagne naprijed i poljubi je u čelo.

– Sada kad sve znaš, draga, nadam se da shvaćaš zašto mo-ram otići.

Upitno je pogleda. U njego-vim očima ona pročita molbu za razumijevanje.

Iako joj je srce pucalo pri po-misli da će on otići, Molly kim-ne.

Zнала je da ničim ne bi mogla izmijeniti njegovu odluku. Kad bi ga pokušala odgovoriti od onoga što je naučio, samo bi ga odgurnula od sebe.

— Da, dragi, razumijem te. Uradila bih sve da ti pomognem, ali znam da sam nemoćna...

— Ne, Molly, nisi — prekine je Rod. — Naprotiv, možeš mi i te kako pomoći.

— Ja?

Rod kimne, pa je nježno obuhvati oko ramena i privuče njevu glavu na svoje rame.

— Da, mila — nastavi govoriti u djevojčino uho. — Tvoja mi ljubav mnogo znači. Ako mi obećaš da ćeš me čekati, najviše ćeš mi pomoći.

— Oh, čekat ću te, Rod! — usklikne Molly, pa nastavi: — Kako možeš biti siguran da ćeš se vratiti? Ako te ubiju...

— Neće! — odlučno je prekinu mladić. — Pratit će me tvoja ljubav, a tvoj će se lik uvijek postaviti između mene i mojih neprijatelja kao štit i neće dopustiti da mi se išta zla dogodi.

— Kada...

Riječi naprosto nisu htjele prijeći preko djevojčinih usana.

Znao je što je htjela upitati.

— Sutra.

— Već sutra? — jedva čujno dahne Molly.

— Ništa ne bih dobio ako odgodim odlazak. Ionako je suviše dana proteklo od onih davnih događaja.

— Upravo je zato svejedno krenuo odmah ili tek za nekoliko dana.

Djevojčin je glas postao odlučniji i glasniji. Podigla je glavu, uspravila se i odvažno pogledala Roda.

— Zašto se prije tvog odlaska ne bismo vjenčali? Onda bih bila sigurna da ćeš mi se vratiti.

Želja da Molly bude potpuno njegova, predodžba njenoga tijela stišnutog uz njegovo, pomisao o strasti i ljubavi koje bi jedno drugome pružali... sve to pokoleba Roda. No samo načas. Ne bi bilo ni dobro ni pametno da se sada vjenčaju. Naprotiv, to bi sve otežalo.

— Ne, Molly, ne smijemo to uraditi — blagim je glasom počne uvjeravati. — Ja bih ipak otišao, a pomisao da sam napustio svoju mladu ženu, progonila bi me kamo god pošao. Nisam takav čovjek da bih odgovornost i brigu o tebi prepustio nekome dok ja lutam okolo i rješavam osobne probleme kao da sam samac.

Desnom rukom podigne njevu glavu i tako je natjera da podigne pogled i pogleda ga u oči.

— Mila, ne budi tužna — počne je zaklinjati. — Reci da me shvaćaš i da mi ne zamjeraš!

Suza-dvije izbjegnu samosavladavanju i kliznu niz djevojčin obraz.

— Ne plači, molim te. Tako mi je teško kad vidim da ti zadajem bol.

Odlučnom kretnjom Molly rukavom otare oči i prisili se da čvrstim glasom reče:

— Kad si već odlučio, onda kreni sutra i vrati se što prije. Kamo god pošao, imaj na umu da te čekam, pa pazi na sebe. Svisnula bih od tuge da ti se što dogodi.

Djevojčini roditelji, koji su nekoliko trenutaka poslije ušli u kuhinju, zatekli su mladi par u čvrstom zagrljaju.

* * *

Drugoga dana u cik zore Rod Hanley se vinuo u sedlo i potjerao konja kasom prema klisuri kraj koje se izlazilo iz doline.

Pratila ga tutnjava vodopada, koja je postajala sve slabija da bi sasvim utihnula pošto je kroz usjek izjahao u široko prostranstvo. Sada se čuo samo blagi šum rijeke koja se s ove strane smirila i mirno tekla ravnicom.

Rod usmjeri konja na obalu, pa pojaše rijekom uzvodno.

Izjahavši iz doline koja je malone šesnaest godina bila čitav njegov svijet, upita se kako će se snaći u svijetu kojega se jedva sjećao.

VII

Narednih je dana projahao kraj nekoliko manjih naselja i farmi. Već se u prvom počeo raspitivati u kojem smjeru leži Buckley, ali svi su odgovarali veoma neodređeno. Ljudi koje je ispitivao živjeli su osamljeno kao što je živio i on dotad u Sackle Valleyju.

Nakon dvjesta milja stigao je u Mousetrap, naseljenije mjesto. Gradić je bio tako čudno smješten da je Rodu odmah bilo jasno odakle mu to nesvakidašnje ime. (Mousetrap – mišolovka, op. ant.)

Iako malen, u gradiću je bilo prilično živo jer se smjestio u rijetko naseljenom kraju i tako

postao središtem poljodjelaca i stočara iz bliže i dalje okolice.

Tu je Rod napokon saznao kojim putem valja krenuti.

Odmorio je sebe i konja, pa drugoga dana iza podneva krene dalje. Jahao je čitav dan i cijelu narednu noć. Kad bi ovisilo samo o njemu, ne bi uopće silazio s konja, ali životinji je trebao odmor.

Prvi put je zastao kad je sunce već rastjeralo veo magle nad rijekom. Pritjerao je konja vodi. I on i životinja bili su gladni i žedni, ali žeđ je prevladavala. Jest će pošto je utaže.

Rod se napije, pa umije. Konja je pustio neka pase. Odlučivši da za dana odmori konja i pred noć krene dalje, zavalio se u hladovinu.

Probudi ga huk vjetra kroz vrbik i uznemireno rzanje konja.

– Što je, Blacky? Što te uznemirilo? – upita u polusnu.

Onda se trgne i zaprepašteno zagleda u crne olujne oblake, koje su presijecali zmijoliki bljeskovi da bi ih uskoro popratio prásak groma.

Kad se malo zatim nebo rastvorilo i odozgo se počeli slijevati potoci kiše, ustane i pride konju.

– Smiri se, Blacky, smiri se...

Nježno je gladio životinju i ona se pod njegovom rukom primiri. Stajali su tako, čovjek i životinja, izvrgnuti na milost i nemilost čudima prirode, dijeleći zlo kao što su uvijek dijelili i dobro.

Oluja je odhujala brzo kao što je i dohujala. Nije dugo potrajalo i na nebu su ponovo zasjale zvijezde.

Kad su počele blijedjeti a tama prelaziti u sivilo, Rod uzjaše i usmjeri Blackyja u susret nepoznatoj sudbini.

* * *

Kad je Rod Hanley stigao do raskrižja, pomisli da bi tu njegovu putovanju mogao biti kraj.

Na putokazu je velikim slovima pisalo:

BUCKLEY

Bio je to najveći grad u koji je na svom dugom putu stigao, a već je na prvi pogled vidio da nije samo velik nego i bogat.

Glavna je ulica bila široka, a cestu je od lijepih kuća dijelio drvored. Na jednom se mjestu ulica širila u trg, gdje se na klupama pod divovskim drvećem odmaralo nekoliko staraca. Na istočnoj strani trga bjelasila se crkva. S vitkog zvonika širila se zvonjava.

Grad je bio veoma živ i bučan.

U zdanjima s obih strana ulice redali su se saluni, krčme, gostionice i trgovine. O privežišta bili su vezani mnogi konji. Pred najvećom trgovinom stajala su troja kola.

Rodov pogled privuče poveći natpis na jednoj od većih zgrada, ispisan uočljivim crvenim slovima

HOOPEROV SALUN I KONAČISTE

Izgledao je kao da bijaše nalik većini tih mjesti na Zapadu.

Jednokatnica s velikim prozorima na pročelju i veoma malima na stražnjoj strani. Pred salunom u prizemlju nalazio se prostori natkriveni trijem, a duž širine čitavoga gornjeg kata pred sobama za izdavanje balkon s drvenom balustradom.

Rod se s ulice uspne na nogo-stup i odgurne pomična vrata.

Kad je ušao, zastane da bi mu se oči privikle na promjenu. Onda se, nenavikao na takve prizore, zaprepašteno zabulji u ono što je ugledao.

Cijelim desnim zidom goleme prostorije sterao se blještav točionik pred kojim su se natisnula dva reda muškaraca, koji su tu pili i veoma glasno razgovarali.

Na suprotnoj strani prostorije bili su stolovi za kartanje. Uz jedan od njih bilo je posebice živo. Da je bio iskusniji, Rod bi otprve zaključio da se tu karta o velike svote. U sredini prostorije ispod tri velike stropne svjetiljke vrtio se rulet i zveckao novac. U dnu dvorane bio je prostor za ples. Kraj njega su svirala četiri glazbenika. Nekoliko je parova plesalo, obavijeno zvukom glazbala i smijehom djevojaka.

Veoma brzo djevojke zapaze naočitog mladića i malo zatim jedna pride.

— Dobro došao, neznanje! Volimo kad ovdje vidimo nova lica.

Rod se okrene ulijevo i promotri djevojku koja ga je nago-vorila.

Možda bi mu se ridokosa djevojka i svidjela da se nije tako nasilu smiješila. Taj usiljeni osmijeh bio je u suprotnosti s dražesnim lišcem i malim, prčastim nosom. I još mu se nešto nije svidalo: proračunati izraz mačjezelenih očiju.

Zavarana time što je mladić tako dugo i pažljivo promatra, djevojka se primakne i prisno ga uhvati za nadlakticu.

— Pa, dušo — upita namješteno maznim glasom — hoćemo li nešto popiti?

Jedva se savladao da grubo ne odmakne tu ruku koja se poput povijuše obavila oko njegove. Pristojno joj odgovori:

— Vas ću vrlo rado ponuditi pićem, gospodice, ali ja na žalost odmah moram poći dalje.

Prije nego što se ridokosa snašla, Rod je za nju naručio piće, a onda ga platio i pobrzao prema vratima.

Na ulici zastane i odahne.

Oduvijek su mu bile odbojne nametljive djevojke. U Sackle Valleyju izbjegavao je koliko je najviše mogao Peggy Timberstone. Iako bi svaki mladić i slobodan muškarac bio i te kako sretan da ga je ta rasna ljepotica kose boje divljega kestena i zelenih očiju udostojila pažnje, Rodu se nije svidjela. Peggy ga je upravo nametljivo proganjala, ali njegovo je srce osvojila ljupka i suzdržljiva Molly Bwidges.

Dok se udaljavao od saluna, ljutio se što ga je ponašanje te salunske djevojke nagnalo da ode prije nego se stigao raspita-

ti o čovjeku za kojim traga. Hooperov je salun, pomisli, najprikladnije mjesto u gradu gdje bih mogao nešto saznati o Willyju Ferleyju.

Pa, zaključi i sliježe ramenima, isto tako mogu početi i na nekom drugom mjestu.

* * *

Dva dana propitkivanja nisu urodila plodom. Nije naišao ni na najmanji trag.

Ridokosoga Ferleyja, četrdesetogodišnjaka kojemu manjka donji dio desnoga uha, nitko nije poznavao. Ili to nisu htjeli priznati strancu koji se suviše revnosno raspitivao.

Kad je već naumio odustati od istrage u gradu i krenuti u potragu u okolicu, napokon ipak naide na trag.

Trećega dana navečer, dok je u krčmi »Izlizana potkova« pio pivo, Rodu pride neki čovjek.

Bio je to jedan od mjesnih pijanaca, na kojega je Rod dotad bio naišao u nekoliko saluna i krčmi u kojima se raspitivao o Ferleyju. Starac je uvijek bio u potrazi za nekim tko bi mu platio piće. Pijanac se nalakti na točionik tik do Roda i poluglasno reče:

— Mladiću, možda bi' vam ja mog'o pomoć' da nađete onog kog' tražite.

Rod se okrene prema krezubom starcu, uvjeren da pokušava izmamiti piće.

Pa, prijatelju, što ćete popiti? Iako se vidjelo da je dobrano nakresan starac je odmah rekao:

– Sada ništa. Ako je onaj na kog' mislim čovo kog' tražite, onda ćemo se skupa napiti.

Rod pažljivije promotri krezuboga.

– Uistinu mislite da znate gdje bih mogao naći Willyja Ferleyja?

– Pa Willyja Ferleyja baš ne... – prošišti pijanac kroz ono malo zubi.

Dakle, ipak se pravi važan, pomisli Rod. Onda njegovu pažnju privuče drugi dio rečenice.

– ... ali Bill Fenwick bi mogao biti čovo kog' tražite.

Rod Hanley začuđeno pogleda starca.

– Kako ste rekli da se zove?

– Bill Fenwick.

– Na temelju čega zaključujete da su Willy Ferley i Bill Fenwick ista osoba?

– Tako ste ga opisali... Fenwicku je četrdes't godina, visok je, oči su mu sive...

Rod je slušao starčev opis Lornina otmičara napet kao struna. Međutim, kad je čuo nastavak, napetost splasne poput probušena balona.

– ... potpuno je sijed, a kosa mu je tako duga da se uši ne vide.

Sljedeća rečenica koju je starac izrekao sledi Roda.

– Jednom je neki čovo koji je prolazio kroz Buckley spomenuo da je Fenwicka poznavao dok je lovio ljude. Onda se prezivao drugačije i bio je još vrlo mlad.

Iako je bio uvjeren da starac trabunja, Rod upita:

– Tko je taj čovjek? Gdje ga mogu naći?

Bio trag najmanji i najsumnjiviji mora ga provjeriti. Nema što izgubiti, jer ionako nema odakle krenuti.

– Bill Fenwick je vlasnik najveće trgovine u gradu. Jako poštovana i važna osoba.

Rod je znao gdje se nalazi Fenwickova trgovina: u jednoj od najvećih i najljepših zgrada u glavnoj ulici, južnije od trga s crkvom. Bila je to trgovina pred kojom su onoga dana kad je stigao u Buckley, stajala čak troja kola.

– Gdje živi? Iznad dućana? Pijanac odlučno zaniječe glavom.

– Ma kakvi! Tamo stanuju Emersonovi.

Kako ga je Rod upitno pogledao, krezubac se dosjeti da mladić ne može znati tko su Emersonovi, pa objasni:

– Emersonovi vode trgovinu. Fenwick je preveliki gospodin da bi se mučio u dućanu.

– Dobro, a gdje on živi? – nestrpljivo ponovi Rod.

– Na velikom imanju izvan grada, sa ženom i djecom.

– Kojim putem moram krenuti da bih tamo stigao i vidio Fenwicka?

– Ne morate iz grada da ga vidite. Sutra će Fenwick doći ovamo. Subotom uvijek dolazi po tjedni utržak i nosi ga u banku...

– Sutra? – prekinе ga uzbuđeni mladić.

– Aha!

Rod naruči starcu piće, iako se ovaj kao protivio, pa pobrza iz krčme.

Bio je tako uzbuđen da je želio ostati sam i dobro razmisliti o tome što je upravo čuo.

Koraćao je osvjetljenim gradom i razmišljao o onom što bi se sutra moglo dogoditi.

Ako je starčevo umovanje točno... ako se Fenwick prije prezivao Ferley... ako su uvaženi i cijenjeni mjesni bogataši i otmičari njegove sestre ista osoba... onda će se već sutra naći oči u oči s jednim od zlikovaca zbog kojih je ostao siroče!

Previše je tih »ako« pomisli i zaključi kako nema ništa od toga što muči samoga sebe. Bit će najbolje da se vrati u konačište i legne, kako bi sutra bio svjež i odmoran za ono što ga očekuje.

Sutra...

Zar je moguće da će sutrašnji dan biti posljednji dan potrage?

Kako će završiti?

VIII

Rod Hanley probudio se vrlo rano iako je zora već bila na pragu kad je uspio zaspati.

Znao je da bi današnji dan mogao biti sudbonosan i odlučiti o njegovoj budućnosti. I ne samo njegovoj. O Lorninoj, Mollynoj...

Pri pomisli na voljenu djevojku zapeče ga savjest.

Da li je vrijedno truda pronalaženje sablasti iz prošlosti, koje može završiti rezultatom koji će mu doživotno zagorčavati život, ili čak tako da bude ubijen

i da Molly uzalud čeka na njegov povratak? Što će imati od toga ako pronade Willyja Ferleyja a od njega ne sazna gdje je Lorna? Što bi dobio time da ubije čovjeka koji je osramotio njegovu sestru i izvrgao je sudbini koja je zacijelo bila mnogo, mnogo gora od one što je nje-mu bila dosuđena one tamne noći prije više od petnaest godina?

Dok se umivao i brijao, razmišljao je kako je imao sreću što ga je Zeeb Hanley pronašao i spasio od smrti, pa prigrlio i volio kao da mu je vlastiti sin.

Kakav je u međuvremenu bio Lornin život? Duboko u sebi žarko je molio da sudbina prema njoj nije bila okrutna.

Odjenuvši se, krene na doručak.

Već prvoga dana raspitao se gdje bi u Buckleyju mogao dobro zajutarkovati. Čovjek kojega je to upitao odgovorio mu je da u cijelom gradu neće jesti tako dobro kao u tete Flo. Njezina su jela, pogotovo kolači, čuveni nadaleko. I ljudi koji žive izvan grada navrate k njoj, pogotovo subotom, da bi se osladili.

Rod je poslušao, pošao u »Hearty Home«* i otad bio stalan gost. Uživao je u srdačnosti vlasnice i ukusnim jelima koje je pripremala.

Toga je dana jeo bez imalo teka. Da ga je netko upitao što je de, vjerojatno ne bi znao odgovoriti.

---

* Hearty – iskren, topao, ali i u značenju: dobar tek, apetit (op. aut.)

Nije se osvrtao na goste koji su sjedili za drugim stolovima, pa nije opazio lijepu crnokosu ženu i dvoje djece koji su sjedili za stolom u kutu na lijevoj strani prostorije.

Otprilike petogodišnji dječak cijelo se vrijeme nestašno vrpolio na stolcu, a ljupka dvanaestogodišnja djevojčica pokušavala ga je smiriti bar dok pojede ono što je bilo pred njim.

U jednom joj je trenutku dozlogrdilo, pa ga je potegla za uho.

– Rody, smiri se ili ćeš...

Majka je s ljubavlju promatrala kćerku koja se oduvijek zaštitnički ponašala prema malome bratu, ali sada se ipak umiješa:

– Vicky, pusti Rodyja da u miru jede.

– Pa vidiš, mama, kako je nemiran. Teta Flo će se ljutiti kad taj nespretnjaković uprlja stolnjak.

– Uh, teta Flo se na mene nikada ne ljuti!

Mališan je to izrekao najozbiljnijim glasom, a onda zakoluta očima, obješenjački se nasmije i nastavi:

– Kako bi se mogla ljutiti kad uvijek kaže da sam joj ja najdraži muškarac od svih koje poznaje?

Smijeh za stolom koji se nalazio tik do vrata što su blagovaonicu dijelila od kuhinje privuče pažnju Florence Audley i ona proviri kroz vrata.

Ugleda nasmiješenog Rodyja. Dječakova je majka upravo

prasnula u smijeh i, kimajući, govorila sinu:

– Kako da te Vicky i ja naučimo lijepom ponašanju kad te Flo kvari i uvijek ti popušta? I ne samo ona.

Pogled starije žene zadrži se na licu dječakove majke, vedrom i nasmijanom. Tko bi i pomislio kad je vidi kako se od srca smije i raduje životu da nije oduvijek bila takva, pomisli Florence i prisjeti se onoga proljetnog dana kad je ta mlada žena s mužem stigla u Buckley.

Florence je odmah osjetila naklonost prema lijepoj crnokosoj ženi čije su tamne oči uvijek bile tužne. Iako se vidjelo da je muž upravo obožava, iskusna je Florence otprve zaključila da tu ženu muči nešto zbog čega ne može biti potpuno sretna.

Nikad je nije pitala što je tome razlog, ali bijaše uvjerena da joj se u prošlosti moralo dogoditi nešto strašno. Čekala je da mlada žena stekne dovoljno povjerenja u nju da joj se sama povjeri. Dotle će joj, odlučila je, pomoći što više može.

Dugo je čekala da sazna razlog. Malone tri godine.

U ono je vrijeme udovica Florence Audley živjela sama u maloj kući na mjesnom trgu. Tu dragu ženu voljeli su i poštivali svi građani ali i ljudi s okolnih farmi, stariji zato što je svima rado pomagala, i savjetom i djelom, mlađi zato što su njene ruke bile prve koje su ih prihvatile kad su ugledali svijet.

Florence je pomogla pri porodu gotovo svih mladih stanov-

nika i, kako je znala govoriti, voljela je tu svoju djecu. To više što vlastitu nije nikad imala.

Kako je živjela sama, ponudila je tek vjenčanom paru neka se smjeste kod nje. Mlada se žena isprva nećkala, jer nije željela smetati, ali je pristala kad joj je pronicljiva Florence rekla kako bi i njoj osobno veoma odgovaralo da u kući ima mušku ruku.

Mladi je par ostao kod nje gotovo godinu dana, do narednog proljeća.

Kroz to vrijeme mlada je žena pomagala u kući, pa je Florence mogla bezbrižnije obavljati posao primalje, a njen je muž krenuo u potragu za zemljom na kojoj bi izgradili kuću i počeli se baviti poljoprivredom.

I u tome im je Florence pomogla.

Pri jednom od svojih obilazaka okolnih farmi saznala je da Jonas Wooley, kojemu su žena i sin poginuli od udara groma, prodaje farmu i vraća se sa kćerkom na Istok. Spojila je prodavača i kupca i uskoro je farma promijenila vlasnika.

Dogovoreno je da Wooleyjevi ise le ujesen, no mladi je par prezimio u Buckleyju. Za to je vrijeme kuća na farmi obnovljena i sve je sređeno tako da su prvih proljetnih dana mogli ne samo preseliti nego i odmah prionuti poljodjelstvu.

Iako je Florence znala da ne oskudijevaju u novcu i da bi za sve poslove mogli unajmiti rad-

nike, mladi je par svojski prionuo poslu. Rezultati su se vrlo brzo pokazali. Zemlja pod kukuruzom, pšenicom i zobi donosila je bogat urod.

Ljubav kojom ju je muž okruživao, prijatelji i susjedi koji su je susretali s naklonošću malopomalo izvukli su tihu i sjetnu ženu iz povučenosti.

Florence je blagonaklono promatrala očiglednu promjenu, koja je dosegla vrhunac kad je mlada žena zatrudnjela. To je bila ona kap do mjere koja je bila potrebna da se potpuno opusti i dragoj prijateljici i zaštitnici ispriča povijest svoga života.

Kad je čula što je sve u dotadašnjem kratkom životu to mlado biće prepatilo, Florence se steglo srce. Kako život može biti tako okrutan, upitala se mnogo puta.

Rođenje male crnokose djevojčice razbilo je more, no tugu iz očiju mlade žene uklonilo je tek rođenje sina, sedam godina poslije.

Doduše, i sada bi joj pogled znao odlutati u daljinu, ali vrlo rijetko. I sada je prodorno promatrala svakog tko bi stigao u Buckley, kao da na neznankovom licu traži davno znane crte.

Kad je mladi par odselio od nje, Florence Audley se njezina kućica učinila mnogo pustijom nego prije no što su oni uselili. Da bi nekako ispunila vrijeme kad ne mora obilaziti roditelje srušila je u prizemlju zid između dvije prostorije i u uveća-

nom prostoru uredila blagovaonicu u kojoj je posluživala doručak i slastice.

Uskoro u kućicu tete Flo – kako su je svi zvali – nisu navraćali samo oni koji su prolazili kroz grad. I ljudi iz okolnih farmi i rančeva radovali bi se kad bi god poslom došli u grad. Zalogajnica tete Flo postala je omiljeno sastajalište, jer se u njoj uvijek moglo saznati najnovije vijesti – od najsitnijih mjesnih tračeva do važnih vijesti iz »vanjskog« svijeta.

Tako je i sada Florence naučila svoju mladu prijateljicu izvijestiti o vjenčanju koje je dan prije neočekivano bilo ugovoreno.

Ugledavši Florence, mlada se žena nasmiješi.

Pri pomisli na ljubaznost kojom ju je ta žena širokog srca prigrlila i ljubav koju joj godinama pruža, osjeti toplinu oko srca. Tijekom proteklih godina zavoljela je Flo kao da joj je rođena majka, to više što joj je majka umrla dok je bila vrlo mlada i godinama joj je nedostajalo ljubavi.

– Pa, Flo, što ćemo s ovim mangupom? – upita mlada žena stariju. – Kad ga god zbog nečega ukorim, odmah mi zaprijeti kako će me tužiti svojoj tetici da sam s njim suviše stroga. Lukavac, zna da ne bi našao boljeg zaštitnika od tebe.

– Mogle bismo ga poslati u Dog-house* – naizgled vrlo ozbiljno odgovori Florence. – Možda ga tamo nauče dobrom ponašanju.

Na te riječi Rody se zagrcne. Dog-house! Pa tamo šalju samo najzločestiju djecu! Priča se da ih stari Matt odgaja šibom, dresirajući ih kao što dresira pse koje prodaje.

Dječak zabezeknuto podigne pogled prema starici. Kako je njegova draga Flo mogla nešto takvo reći?

Lijevo staričino oko obješenjački mu je namigivalo i dječak odahne.

Da ne bi pokazao koliko se bio prestrašio, mali lukavac hitro odgovori:

– Radije ću ostati u Dog-rose*.

Na tu dječakovu snalažljivost svi prasnu u smijeh.

Smijeh prekine momčić koji je ušao s ulice i prišao stolu za kojim je veselo društvanje sjedilo.

– Gospodo, gospodin Fenwick vas nešto treba i moli da dodete.

* * *

Rod Hanley sjedio je za stolom pored prozora, kako bi mogao promatrati prolaznike, i nimalo ga nije zanimalo što se događa u blagovaonici.

Odjednom začuje poznato prezime. Kad je shvatio što je momčić izgovorio i da je Fenwick u gradu, tako se trgnuo da se šalica koju je upravo prinosio ustima zatresla i kava prolića po stolnjaku.

– E, Vicky – usklikne Rody, kojemu nije moglo ništa izmak-

---

* Dog-house – pseća kućica (op. p.).

* Dog-rose – Divlja ruža (op. p.).

nuti – pogledaj kako i odrasli mogu biti nespretni! Ja nisam uprljao stolnjak. Hajde, reci onom gospodinu da je nespretnjaković ako se usuđuješ...

Dječakova majka, koja je u međuvremenu ustala, odlučno prekine sina:

– Rody, odmah se ispričaj gospodinu što si bio tako nepristojan!

Dok je govorila, okrenula se prema stolu do prozora, kako bi se gostu osobno ispričala za ono što mu je njezin sin rekao.

– Oprostite, gospodine – s ispričavajućim se smiješkom obratila neznancu – ali ovaj moj nestaško koji put zna biti vrlo nepristojan.

Rod Hanley, koji je počeo ustajati kad mu se neznanka obratila, ukoči se u polustojećem položaju. Nije mogao izreći ni slova i samo je zabezeknuto zurio u to lijepo, nasmiješeno lice uokvireno kosom crnom kao gar.

Poznajem li je odnekud, upita se. Onda zaniječe glavom, pa samom sebi odgovori: Odakle, zaboga? Dosad je nisam vidio čak ni na ulici.

Ipak je nešto u tim tamnim očima što su ga gledale uzbudilo njegovu nutrinu dok je njezin pogled preletao njegovim licem da bi se zaustavio na očima tamnim kao što bijahu i njezine.

Mlada je žena stajala sučelice visokom i plećatom neznancu i čekala da joj odgovori. Kako je on i dalje šutio, pomisli da bi muškarac mogao biti bar toliko

pristojan da nešto kaže kad mu se već obratila i ispričala.

Naposljetku zaključi da je taj neprijazan momak čudak, pa lagano kimne i ponovo se okrene djeci.

– Ostanite ovdje – reče im.

– Brzo ću se vratiti. Izišla je iz blagovaonice i malo zatim prošla kraj prozora u kojoj je Rod Hanley i dalje bio u polustojećem-polusjedećem položaju.

Kad je od lelujave ljubičaste suknje vidio još samo skute, Rod se napokon pokrene.

Nešto neodređeno natjera ga da krene za neznankom čije mu se lice učinilo poznatim.

Kao da je nekad davno poznavao ženu nalik majci ove djece koja sjede nedaleko njega i veselo se smiju.

Brzajući prema vratima, reče:

– Do viđenja, gospodo Audley! Bilo je odlično kao i uvijek.

Na ulici požuri u onom smjeru kojim je krenula neznanka i opazi je kako upravo prelazi trg. Malo zatim već je ulazila u veliku zgradu nad kojom je preko cijelog pročelja bilo ispisano:

TRGOVINA NA VELIKO I
MALO.
POLJOPRIVREDNIM
PROIZVODIMA
I MANUFAKTURNOM
ROBOM

vlasnik Bill Fenwick

Rod Hanley načas zastane krzmajući. Neodlučnost brzo prođe i on produži prema trgovini.

Ude.

IX

– Brzo si stigla, draga.

Bill Fenwick izide iz male prostorije koja mu je služila kao ured i poljubi ženu.

Dvije starice, koje su prebirale po šarenim maramama što ih je pred njih na tezgu stavila gospođa Emerson, sa simpatijom su promatrale kako Fenwick dočekuje svoju ženu. Tijekom proteklih godina nisu se prestale iščuđivati, kako ni mnogi drugi ljudi, što tom visokom i snažnom muškarcu nije nimalo neugodno javno pokazivati koliko voli ženu. A da je voli kao i prvoga dana, bilo je i te kako očito.

Brak Fenwickovih slovio je kao jedan od rijetko sretnih i često je spominjan kao uzor.

– Djeca su ostala kod Flo? – upita Fenwick.

Žena kimne.

– Znaš da Rodyja ne bismo odande odvukli ni volovima dok ne kuša sve što mu je njegova draga tetica priredila – odvrati veselo se osmjehujući. Mota je oko maloga prsta.

– Da mi je samo znati od koga je naslijedio tu osobinu? – sa smiješkom upita Bill ženu.

– To ne znam, ali znam tko je u obitelji laskavac kao što je Rody.

Obje prasnu u smijeh, pa uđu u ured.

Dok je Fenwick objašnjavao ženi da ju je pozvao kako bi joj što prije saopćio da mu je upravo ponuđeno neka se kandidira za gradonačelnika, učini mu se

da ga ona ne sluša dovoljno pažljivo.

– Draga, što misliš o tome da prodamo imanje ako budem izabran i preselimo u grad? I za djecu bi bilo bolje kad bi bila više u društvu svojih vršnjaka...

Opazivši kako njezine ruke uznemireno dršću da bi se malo zatim stisnule u čvrste pesti, Bill protrne.

Zaboga, što se dogodilo! Što ju je tako strahovito uznemirilo?

Još se više uzrujao kad je u njenim tamnim očima ugledao izraz za koji je bio uvjeren da ga nikada više neće vidjeti. Zurila je u daljinu kao da on nije kraj nje, razrogačenih očiju i ruku stisnutih u pesti.

Bilo je mnogo dana u prošlosti kad je sjedila isto tako i razmišljala o onom što se dogodilo, mučeći samu sebe i predbacujući si za ono što tada bijaše uradila. U prvo je vrijeme okrivljavala i njega, zatim samo sebe. Utrošio je godine da bi je razuvjerio i dokazao joj da nije mogla postupiti drugačije i da je uradila što je u onim okolnostima smatrala najpametnijim i najboljim.

Okružena ljubavlju – najprije njegovom, a onda i djece – prihvatila je njegova uvjerenja i smirila se. Znao je da nikad nije potpuno zaboravila, ali ih prošlost više nije opterećivala.

Sve do danas. Tog se jutra moralo dogoditi nešto što je ponovo razbudilo zapretanu savjest.

Što?

Ustane i pride joj, pa je nježno poljubi u čelo.

— Mila, što ti se dogodilo?

Na njegov dodir vjeđe joj za-
trepću, a tijelo trgne. Pogled joj
se vrati iz velikih daljina i prije-
đe preko lica voljenog muškar-
ca.

— Ništa... ne znam... nezna-
nac prema kojemu je Rody bio
nepristojan... — nevezano je
govorila. — ... Zurio je u mene
ukočenim crnim očima...

Iz njenih nesuvislih riječi nije
mogao a ma baš ništa zaključiti.

— Draga koji muškarac ne bi
zurio u tako lijepu ženu? — po-
kuša se našaliti. — Ni ja se ni-
sam zasitio da te gledam prem-
da...

— Gospodine Fenwick, biste li
mogli doći ovamo?

Glas gospođe Emerson preki-
ne Fenwicka u pola rečenice.

— Pričekaj, mila pa ćemo na-
staviti razgovor — reče Bill že-
ni, pa izide iz ureda.

U trgovini je bilo desetak ku-
paca, pa su Emersonovi i po-
moćnik imali pune ruke posla.

— Oprostite, gospodine Fen-
wick, što vam smetam — reče
gospoda Emerson — ali ne
znam gdje da nađem onu svile-
nu tkaninu koju je naručila go-
spoda Tompkins. Vi ste je neg-
dje stavili...

* * *

Cijelo vrijeme dok je koračao
ulicom Roda Hanleyja mučilo
pitanje da li je tu ženu već neg-
dje vidio. Ne, pomisli i u jednom

trenutku odlučno zaniječe gla-
vom, takvu bih ljepoticu sigurno
upamtio da sam je vidio.

Postariji muškarac koji se s
njim upravo mimoišao zastane
i okrene se. Ovome nisu sve da-
ske na broju, pomisli dok je gle-
dao za mladićem koji je hodao
ulicom i nijekao glavom kao da
nekom šutke negativno odgo-
vara.

Što me kod te žene na nekog
podsjeća, razmišljao je dalje
Rod. Odluči da će se odmah ra-
spitati tko je ona. Međutim, kad
je ušao u trgovinu, nigdje je nije
ugledao. Kako je znao da mora
biti ovdje, odluči pričekati da se
crnokosa žena pojavi.

Budući da mu je bila ionako
potrebna nova košulja, ode u
dio trgovine u kojem se proda-
vala odjeća.

Upravo je mlađem pomoćni-
ku objašnjavao što želi kad za-
čuje kako jedan ženski glas go-
vori:

— Oprostite, gospodine Fen-
wick...

Ukočio se, pa okrenuo u smje-
ru odakle je glas dopro. Starija
žena, koja je stajala iza tezge na
suprotnom kraju dućana, raz-
govarala je s visokim, potpuno
sijedim muškarcem.

Zaboga, pomisli Hanley, ona
me žena tako smela da sam
potpuno zaboravio da sam da-
nas naumio dobro pogledati
čovjeka za kojega mi je sinoć
krezubi rekao da bi mogao biti
Willy Ferley!

Dok je žena nešto objašnjava-
la vlasniku trgovine, Hanley ga
je pažljivo promatrao.

Da, čovjek izgledom nalikuje liku koji mu je od one kobne noći ostao u sjećanju. I muškarčeve bi godine odgovarale. Iako je bio potpuno sijed, po napetoj koži lica i čvrstim mišićima vidjelo se da je u najboljim godinama.

Sve to nije ništa dokazivalo. I u ovim krajevima zacijelo postoji bar desetak plećatih četrdesetogodišnjaka koji su potpuno sijedi.

Da je uvaženi trgovac Fenwick nekad bio lovac na ucijenjene ljude Willy Ferley, mogao bi se uvjeriti samo tako da vidi njegovo desno uho, a to nije mogao. Trgovčeva je kosa bila tako duga da bi uho vidio samo onda kad bi mu je makao s uha, a to se nije usudio uraditi.

U tom trenutku Fenwick progovori.

– Spremio sam svilu da se slučajno ne bi uprljala. Pokazat ću vam gdje je, gospodo Emerson.

Taj glas! Prepoznao bi ga među stotinama iako je tome šesnaest godina kako ga bijaše čuo. Glas je bio tako karakteristične boje da bi se veoma teško zabunio.

Zaprepaštenost prođe i Rod Hanley se pokrene.

Da ga je netko u tom trenutku upitao što smjera, ne bi mu znao odgovoriti. Međutim, u jednom je bio odlučan; na neki način mora vidjeti trgovčevo uho, kako bi bio potpuno siguran da je to osoba za kojom traži.

U tom času Fenwick podigne glavu prema najvišoj polici i ispruženom rukom pokaže svojoj pomoćnici gdje se nalazi tkani- na koju je tražila.

Pri toj kretnji glavom kosa mu klizne na potiljak i Rod ugleda desno uho, točnije pola uha!

Iako je baš to želio, Rod Hanley je bio tako iznenađen onim što je ugledao da je samo- savladavanje koje je godinama trenirao u hipu splasnulo. U djeliću sekunde ruka mu je segnula prema boku, izvukla revolver i uperila ga u zaprepaštenog trgovca.

– Nesretniče, napokon sam te pronašao! – krikne izbezumljeni mladić. – Došao sam da ti se osvetim za sve što sam zbog tebe propatio!

Gospoda Emerson uplašeno vrisne, kupci pojure prema izlazu, a mladi pomoćnik se pokrene u namjeri da se dočepa oružja i pomogne svom poslodavcu.

Samo je Bill Fenwick ostao naizgled smiren.

– Mladiću – reče – mislim da ste me s nekim zamijenili. Nas se dvojica nikada nismo susreli.

– O, da, jesmo! Samo što vi mene niste vidjeli, a ja vas jesam. Bilo je to gotovo prije šesnaest godina...

– Tada ste još bili dijete...

– Da, bio sam. Međutim, i četvorogodišnji dječak shvaća kad mu ubiju brata i namjeravaju obeščastiti sestru.

Kao da je ugledao sablast, Fenwick propenta:

— Brata... sestru... Zaboga, zar si ti Roderick Kirkpatirck?!

Kad je Hanley potvrdno kimnuo, Fenwick jedva čujno dahne:

— Pa ti si živ!

— Da, živ, sam. Tome se nisi nadao, zlikovče, zar ne?

Fenwick nastavi svoju misao kao da nije čuo što je mladić rekao:

— Koliko je tvoja sestra zbog tebe patila! Zbog svega ostalog što je proživjela nije bila nesretna ni djelić toliko koliko zato što te je ostavila samog i bespomoćnog u gluhoj noći...

— Da, uvjeren sam da je zbog tebe mnogo propatila, Ferley — prekine Hanley trgovca. — Znam kako joj je bilo, jer sam i ja patio. No dok je sudbina meni bila naklonjena, prema njoj bijaše krvavo okrutna. Ja sam bio okružen dobrim i poštenim ljudima, a ona je bila u rukama okorjelog zlikovca koji ju je obeščastio i onda napustio...

— Kirkpatrick, ne govori ono što ne znaš! — prekine sada trgovac mladića, pa doda: — Hajde, uđimo u moj ured pa ćemo tamo sve razjas...

Crven od bijesa i uzbuđenja, mladić drekne:

— O, ne! Nećeš me navabiti nekuda gdje nema ljudi koji bi poslije svjedočili o onom što se zbilo. Neka svi čuju što ću reći. Neka saznaju da je njihov uvaženi sugrađanin Bill Fenwick

nekada bio lovac na ucijenjene ljude i obeščastitelj žena!

Fenwicka oblije znoj kad je vidio kako revolver u mladićevoj ruci opasno podrhtava, pa posegne rukom u džep da bi izvadio maramicu.

Pogrešno ocijenivši taj pokret, Rod Hanley vikne:

— Nećeš me tako ušutkati, nitkove! Prije ću ja ubiti tebe nego ti mene!

— Začu se ženski vrisak:

— Ne, Rod! Zaboga, nemoj pucati!

* * *

Lorna Fendwick sjedila je u dubokom naslonjaču i kroz veliko staklo zurila na ulicu.

Iako je s druge strane stakla bilo veoma živo, ona nije vidjela što se vani zbiva. Njene su misli bile obuzete neznancem kojega je vidjela u kući Florence Audley. Zašto se onako čudno ponašao kad mu se obratila? Zašto je onako zabezeknuto zurio u nju?

Pred njom iskrsne neznanečev lik. Tako je jasno vidjela svaku crtu na lijepom muškom licu kao da stoji pred njom u toj maloj prostoriji i gleda je svojim dubokim crnim očima... Te oči!

Lorna prekrije rukom usne kao da želi prigušiti krik što bi se, izazvan neočekivanom i nevjerojatnom mišlju, mogao iz njih izviti.

Ljudi se s godinama mijenjaju, pogotovo ako su to godine prijelaza iz djetinjstva u mladenačko doba, ali oči... Oh, oči se nikada ne mijenjaju!

Zaboga, zar bi Rod mogao biti živ? Iako tijekom svih godina, dana i sati što su protekli od noći kad ga je napustila nije o njemu otkriven ni najmanji trag, kao da je bio u zemlju propao, možda je ipak nekako preživio.

Da onaj neznanač nije njen mali brat? Možda ju je onako zabezeknuto promatrao zato što se i njemu dogodilo isto što i njoj: ugledao je lik iz prošlosti.

Hitro ustane i krene prema vratima. Mora požuriti natrag do Florence dok je onaj muškarac još tamo! Mora se uvjeriti

da li je njena slutnja točna ili je to još jedno priviđenje onoga što je toliko priželjkivala.

Prije nego je izišla iz ureda do nje dopre vrisak neke žene, koji je pokazivao da je ta osoba strahovito prestrašena. Zaboga, što se to događa u dućanu, pomisli Lorna. Otvori vrata i zakorači u trgovinu.

Odmah je shvatila da se tu zbiva nešto nesvakidašnje.

Iako je bila subota prijepodne, kad je u trgovini uvijek mnogo kupaca, u dućanu nije bilo nikoga osim prodavača i njenoga muža.

Stara gospoda Emerson stajala je ukočeno, naslonjena na zid, i izbezumljeno zurila u suprotni dio prostorije, a mladi je Tom upravo rukom posizao pod tezgju, na mjestu gdje su uvijek držali pušku.

Znatiželjan ali i preplašen Lornin pogled krene smjerom u

kojem je gledala gospoda Emerson.

Ono što je ugledala presiječe joj noge.

Sučelice njenom mužu stajao je neznanač koji bijaše doručkovao kod Florence Audley. U neznanačevoj je ruci bio revolver, a njegove tamne oči nisu bile nimalo blaže kad je viknuo:

— Nećeš me tako ušutkati, nitkove! Prije ću ja ubiti tebe nego ti mene!

— Ne, Rod! Zaboga, nemoj pucati!

Lorna se u dva skoka nađe kraj brata i uhvati ga za ruku.

Revolver zadršće, pa prasne. Bill Fendwick krikne i sruši se na pod.

X

Kuća Dog-rose potpuno je opravdavala ime koje su joj dali.

Ta velika, bijelo okrečena četvrtasta kuća s crvenim krovom i dimnjacima iste boje kao da je bila usadena u cvjetnjak divljih ruža.

Mnogi su Lornu nagovarali da posiječe te grmove i zasadi cijepljeno cvijeće, ali ona je više voljela ovakvo. Osjećala se bliža prirodi nego u kućama svojih prijatelja koji su mislili da je kultivirano raslinje dokaz otmjenosti.

Na sreću, metak što ga je Rod ispalio nije ubio Billa Fendwicka, pa čak ni smrtno ranio. Kad je Lorna dodirnula bratovu ruku,

cijev je sakrivena s pravca i netak mu je samo okrznuo rebra.

Od svih koji su bili prisutni u trgovini samo je Lorna ostala prisebna. Naredila je Tomu neka otrči po liječnika, a zatim i po njenu laku kočiju kojom se zajedno s djecom dovezla u grad. Kad se Tom vratio, poslala ga je do Florence Audley s porukom prijateljici neka djeca prenoće u nje, a ona će joj sutra, kad dođe po njih, sve objasniti.

Čim se doktor Willson pobrinuo za ranjenika, Lorna i Rod su ga smjestili u kočiju i odmah krenuli u Dog-rose.

Pošto je muža smjestila u krevet, Lorna se pridružila bratu u dnevnoj sobi.

Sjedili su u dnevnoj sobi što se sterala cijelim prizemljem zgrade, pred velikim kaminom u kojem je veselo buktala vatra. Soba je bila svijetla i topla iako je vani bila veoma hladna večer. Oko zgrade fjukao je olujni vjehar, ali ga oni zaokupljeni razgovorom nisu uopće čuli.

Nakon što je od brata saznala što se njemu dogodilo otkako ga je ostavila uz logorsku vatru, Lorna se sjećanjem vrati u onu noć kad su je zajedno s mrtvim Steveom odvojili od Roda.

— Vrlo brzo nakon što smo krenuli učinilo mi se da Clive Sedwick i Milly Ferley nisu ljudi istog soja. Nije mi trebalo dugo da shvatim kako je moj prvi dojam bio točan. Sedwick je bio vrlo surov i bezosjećajan čovjek, koji je razmišljao samo o

novcu i koji ne bi predao ni pred čim da bi se dočepao onoga što želi. Novac mu je bio na prvom mjestu, a samo milimetar iza njega žene. Otprve je pokazao da od posla kojega je dobio od Quesnela želi izvući najviše što je moguće: i novac obećan za Steveovu glavu i mene.

Rod je pažljivo slušao sestru, strahujući do onoga što bi mogao čuti.

— Za razliku od Clivea Sedwicka — nastavi Lorna — Willy Ferley nije bio bolesno opsjednut ni novcem ni ženama. Daleko od toga da nije volio i jedno i drugo, no nije bio takav da bi mu to bilo toliko važno da bi zbog jednoga ili drugoga okrvavio ruke. Poslije mi je pričao kako mu je ovaj posao bio prvi te vrste i kako ne bi bio pristao da se udruži sa Sedwickom da je znao da on ne namjerava Stevea živoga vratiti u Pathway. Od trenutka kad je Steve ubijen bi je siguran da ne želi dulje sudjelovati u tom pothvatu, niti bi primio svoj dio od pet stotina dolara. Još se više zgranuo kad je shvatio što Sedwick namjerava sa mnom.

Rod pretrne. Ukočen, sa zebnjom je čekao nastavak sestrine priče.

— Da bi se bar donekle isкупio što je bio umiješan u Steveovo ubojstvo, Willy je čvrsto odlučio da bar mene izvuče iz Sedwickovih šapa. Kako je znao da je njegovom drugu novac važniji od svega i da ga baš ništa ne bi moglo odvratiti od toga da produži do Pathwaya

ubere novac za Steveovu glavu, bio je siguran da ga neće progoniti ako me preotme i odvede. Ono što je odlučio, Willy je i proveo u djelo. Kad smo se druge noći nakon što smo otišli s mjesta gdje si ti ostao, ulogorili, Willy je pričekao da se Sedwick dobro napoji alkoholom i čim je pijan utonuo u san, mi smo krenuli...

Lorninu pripovijest prekinu otvaranje vrata.

U sobu uđe vrlo niska ženica potpuno sijede kose.

— Što je, Mary? — upita je Lorna.

— Oprostite, gospodo, što vas uznemiravam, ali Dick pita može li ovdje prenoćiti ili se mora vratiti u grad.

— Ne mora se vratiti. Neka prenoći i krene rano ujutro. Recite mu da mi se javi prije nego pođe. Poslat ću po njemu nešto gospodi Audley.

— Dobro, gospodo. Laku noć!

— Laku noć, Mary!

Kad su se vrata za staricom zatvorila, mlada se žena ponovo okrene bratu.

— Vidim, Rod, da cijelo vrijeme strepiš pred onim što bih ti loše mogla ispričati, pa ću ti unaprijed reći da mi Willy nije nanio nikakvo zlo i da sam potpuno dragovoljno ostala uz njega.

— Da, Lorna, užasavao sam se onoga što ti se dogodilo. Ne samo sada, dok mi pričaš što se zbilo prije šesnaest godina. Tijekom svih tih godina, točnije otako sam postao svjestan što se

dogodilo, bojao sam se da su ti nanijeli zlo i da si koješta pretrpjela.

— Sada kad znaš da nije tako — sa smiješkom mu odvrati sestra — smireniji ćeš slušati kako sam ja proživjela tih šesnaest godina koje nismo proveli zajedno.

Rod kimne i uzvratu joj smiješak.

— Onoga dana kad smo napustili Sedwicka — nastavi pripovijedati Lorna — prevalili smo dvadesetak kilometara. U predvečerje smo se ulogorili u gustom šumarku, pa se Willy usudio upaliti malu vatru kako bismo bar popili toplu kavu. Ujutro smo krenuli dalje već na prvi nagovještaj zore i toga dana prevalili tridesetak kilometara. Zacijelo bismo i više da Willy nije vodio računa o tome da sam ja bila nasmrt iscrpljena.

— Petoga dana oko podneva ugledali smo u daljini drvenu kućicu, potpuno priljubljenu uz divovsko stablo. Učinilo se da je napuštena, pa samo hrabro produžili prema njoj. Na pola puta zaustavilo nas je upozorenje da ćemo biti sravnjeni sa zemljom ako istoga trena ne stanemo tamo gdje smo se zatekli. Nismo ni pomislili da ne slušamo. Malo zatim vrata kolibe su se uz strahovitu škripu otvorila i u vratnicama se pojavio sjedobradi starac sa sačmaricom u ruci.

— Willy je doviknuo starcu da smo u bijegu i zamolio ga

neka nam dopusti da se kod njega odmorimo jer sam ja na izmaku snaga. Starac je pristao i mi smo odjahali do kolibe i ušli. Koliba je bila neugledna, a sastojala se od jedne jedine prostorije, koja je služila kao kuhinja, dnevna soba i spavaonica; krevet se nalazio iza zastora u kutu nasuprot ulaznim vratima. Namještaj... bio je grubo izdjecan. Svuda po prostorijsi nalazile su se kože i krzna, zamke, puške i raznorazni pribor.

Lorna načas zašuti, a onda se osmjehne i doda:

– Znaš, Rod, meni je tada ta kolibica bila najljepše mjesto na svijetu. I najsigurnije.

– Potpuno te shvaćam, Lorna. Nakon svega što si dotad morala pretrpjeti ta ti je daščara zacijelo nalikovala najljepšem dvorcu.

Lorna kimne, zamišljeno zagledana u daljinu.

– Koliko ste ostali u toj kolibi? – upita Rod.

– Dulje nego što smo namjeravali. Willy je mislio da ćemo se samo dobro odmoriti i onda produžiti ali starac nas je zavoлио i predložio da ostanemo neko vrijeme. Čak je ponudio Willyju da zajedno s njim lovi a novac od prodanih krzna i kože će podijeliti. Kako ionako nismo znali što ćemo, i Willyju i meni je odgovaralo da se neko vrijeme pritajimo za slučaj da je Sedwick krenuo za mnom nakon što je u Pathwayy dobio novac za svoju krvavu lovinu.

– Kod Jacoba smo, tako se zvao naš donaćin – nastavi pričati Lorna – boravili otprilike tri tjedna kad su do kolibe dojahali neki momci koji su starca namjeravali opljačkati. Na njihovu nesreću, nisu znali da se u kolibi osim Jacoba nalazi još netko. Willy se brzo našao i u prvom je naletu jednoga ubio. Kad su vidjeli da Jacob nije sam, ostali su se na neko vrijeme povukli. Tada još nismo znali da je jedan metak pogodio Jacoba i da je starac teško ranjen.

Lorin pogled opet odluta u daljinu, a iz njenih se usta otme težak uzdah.

– Oh, Rod, ono što se zbilo nakon toga ponovo je uzdrimalo moje živce koji su se za vrijeme mirnog života u Jacobovoj kolibici smirili!

– Misliš na to da je dobri starac bio teško ranjen? – upita Rod.

Lorna zaniječe glavom.

– Nije riječ o starcu, nego o onome što se zamalo meni dogodilo.

– Tebi?

Lorna kimne.

– Ponovo sam se zatekla u gotovo istim okolnostima kao i onda kad me Clive Sedwick posadio na konja pošto je ubio Stevea i naumio me učiniti svojom priležnicom.

– Oh! – zaprepašteno dahne Rod, pa doda: – Na žalost, Lorna, ljepota žene mnogo je češće izvor nepravilika nego radosti.

– Da, brate, u to sam se ne jednom i sama uvjerila.

Rod je promatrao sestru. I sada, iako više nije bila mlada djevojka, Lorna bi svojim izgledom odskakala kad bi se zatekla među povećom skupinom žena, ne smo zato što je bila lijepa žena, nego i zato što je iz nje isijavalo nešto na što bi malo koji muškarac mogao ostati hladnokrvan. Da, reče Rod samom sebi, moja sestra uzburka krv svakog muškarca do te mjere da bi riskirao sve samo da je dobije.

Začuvši da Lorna nešto govori, mladić se trgne.

— Oprosti, sestro, nisam čuo što si rekla. O nečemu sam razmišljao.

— Počela sam ti pričati što se zbilo nakon što je Jacob ranjen...

— Nastavi! Slušat ću pažljivo.

— Dakle, rekla sam da su se napadači na neko vrijeme povukli. Onda su ponovo navalili. Dok su se Willy i Jacob s njima borili, jednome sam od njih zapela za oko i sada je tom momku bilo važnije kako da mene izvuče iz kolibe nego da se dočepa koža i krzna po koje su došli. U jednom trenutku moje nepažnje uspio mi se prikrasti s leđa. Podignuo me i prebacio preko ramena, pa potrčao prema šumarku nedaleko od kolibe.

— Jadna moja Lorna! — dahne Rod.

— Kad me momak podignuo — nastavi pričati Lorna — ja sam kriknula. Čuo me samo Jacob, jer se Willy nalazio uz su-

protni zid kolibe, Starac, koji je stajao iza vrata, pogledao je kroz prozor i ugledao me prebačenu preko momkova ramena. Iako teško ranjen, uspio je otpuzati do zida i skinuti pušku koja je tamo visila. Revolver nije imao. Ispao mu je kad su ga razili, no ionako mu ne bi koristio jer je ispucao sve metke.

Lorna ušuti i uzdahne. Onda sa sjetom prošapće:

— Jadan Jacob, kako se bio zabrinuo za mene!

— Mogu to zamisliti.

— Poslije mi je pričao kako se bojao da se neće moći uspraviti zbog strahovite boli koja je pri svakom pokretu prožimala njegovo tijelo. Međutim, pomisao na to što me očekuje ako me ti zlikovci odvedu, ulila mu je natčovječansku snagu. Puška je, srećom, bila napunjena. Jacob se, stenjući, dovukao do prozora, napeo kokot i okinuo. Ubio je tog momka, a Willy je gotovo u isto vrijeme sredio trećega.

— Vraški momci, nema što — sa smiješkom će Rod. — Uz njih se nisi trebala nikoga plašiti.

— Nije baš tako. Dotad još nisam bila vidjela Willyja kakav je kad se bori, a za Jacoba sam mislila da je bespomoćan starac.

— Drago mi je da si se prevarila.

— A tek meni! — sa smiješkom će Lorna, pa nastavi pripovijedati: — Dok sam padala na tlo, ugledala sam kako se iza ugla dašćare četvrti napadač šulja prema prozoru iza Willy-

jevih leđa. Zaprepastila sam se, ali i vrlo bzo ponovo pribrala. Hitro sam podigla sa zemlje revolver što bijaše ispao momku koji me pokušao odvući, naci-
ljala i opalila.

Mlada žena načas ušuti i zagleda se u daljinu.

Rod koji je želio što prije čuti cijelu priču, a pogotovu što je njegovu sestru nagnalo da ostane s Willyjem Ferleyjem, brzo prekine šutnju.

— Čudi me što si željela spasiti Ferleyja. Da si dopustila da ga ubiju, mogla si pobjeći i zauvijek se izvući iz ruku tog zlikovca.

Lorna zaniječe glavom.

— Griješiš, Rod — odlučnim glasom odgovori bratu. — Willy nije bio zlikovac. Stjecajem okolnosti pridružio se Cliveu Sedwicku i on ga je nagovorio da zajedno krenu za nama. Po prirodi Willy je vrlo dobar čovjek. To je i dokazao, prvi put kad me spasio iz Sedwickovih ruku, a nakon toga u mnogim okolnostima. Možda sam mu spasila život zato što je on mene spasio od gorostasa, iako je to uradio iz sebičnosti, a možda zato što se prema meni ponašao vrlo pristojno i s poštovanjem. Tako sam mu se odužila za sve što je dotad za mene učinio, ali i zato što je obećao da će me odvesti do najbližega grada i ostaviti u sigurnosti.

Lorna ponovo ušuti, a onda jedva čujno promrmlja:

— Možda sam ga već tada voljela.

Rod se pravio da nije čuo što je sestra rekla.

— Rana na Jacobovoj nozi — nastavi Lorna glasnije — zagnojila se i nekoliko dana poslije starac je umro od otrovanja. Prije nego što je preminuo, darovao nam je sva krzna i kože, da ih ponesemo kad odemo iz kolibe i u nekom gradu prodamo.

Lorna ustane, ode do kamina i podjari vatru. Onda ledima okrenuta prema prostoriji, nastavi priovijedati:

— U tjednima koji su slijedili mogla sam se dokraja uvjeriti u to kakav je Willy čovjek... dobar, pošten, blage i osjetljive prirode i vrlo, vrlo pažljiv prema ljudima do kojih mu je stalo.

Polako se okrenula od vatre i pogledala brata u oči. Rekla je:

— Tada sam se zaljubila u Willyja Rod. Nikad nitko nije prema meni bio tako pažljiv, dobar i drag. Svi su u meni gledali samo lijepu ženu koju bi mogli odvući pod svoj gunj. On ni najmanjim znakom nije pokazao da bi to želio. Štoviše, tako se ponašao prema meni da sam počela sumnjati da mu se svidam. Mislila sam da me više ne želi i počela sam patiti zbog toga. Sada sam ja njega željela, ali nisam znala kako da mu to pokažem i saznam da li mu je do mene stalo.

— Zašto mu nisi otvoreno rekla?

— Oh, Rod, kako sam mogla! Bila sam mlada i sramežljiva.

Danas mi to ne bi bio takav problem.

Prezimili smo u toj kolibi. Čijelu zimu Willy je postavljao stupice, kako ga je Jacob onih prvih dana naučio, pa smo na proljeće krenuli na put s veoma mnogo krzna i koža. Kad smo stigli u Middleton i dobro prodali sve što smo imali, Willy me pozvao na večeru. Poslije jela, dok smo pijuckali vino, izvadio je iz džepa poveću svotu novca, položio je pred mene na stol i rekao: »Lorna, tu se naši putovi razilaze. Žao mi je što je tako, jer si mi draga, no obećao sam da ću te dovesti u sigurnost i nestati iz tvoga života.« Onda me upitao nešto što je izmijenilo naše živote. »Sada, kad si u sigurnosti i kad znaš da ti više ne mogu nanijeti nikakvo zlo, želio bih da mi iskreno odgovoriš. Da smo se susreli u drugačijim okolnostima, da li bih imao nekih izgleda kod tebe? Znaš, svidjela si mi se od prvog trena kad sam te ugledao, a zalivio sam te veoma brzo nakon toga.«

— Bilo mi je drago što je počeo razgovor o tome. Da nije, ne znam da li bih imala dovoljno hrabrosti priznati da ga volim. Odgovorila sam mu: »Malone svaki muškarac iskoristio bi okolnosti u kojim smo se nalazili, a ti nisi. Najprije sam mislila da ti se ne svidam, a kad nisi reagirao pošto sam ti dala naslutiti da si mi drag, mislila sam da je naklonost jednostrana.«

— Kako smo imali dovoljno novca da se negdje naselimo, u Middletonu smo se raspitali o tome gdje bi se mogla kupiti zemlja na kojoj se može baviti poljodjelstvom. Rekli su nam da je zemlja uz Arrow-Head Mountain vrlo dobra i plodna i da bi odgovarala onom što smo naumili.

Lornu prekinu doktor Willson, koji je ušao u prostoriju.

— Lorna, Bill se probudio i želi te vidjeti — reče liječnik.

— Kako mu je, doktore? — hitro upita Rod.

Pogled kojim je liječnik odmjerio mladića govorio je više od bilo kakvih riječi. Taj je pogled izrekao osudu: Kako se vi, koji ste krivi što sada jedan moj dobri sugrađanin leži ranjen uopće usuđujete raspitivati za njegovo zdravlje?

Lorna, je opazila ponašanje doktora Willsona i brzo progovorila.

— Tom, nemoj se ljutiti na ovoga mladića. Za sve što se danas dogodilo krivo je ono što se njemu, Billu i meni dogodilo davno u prošlosti, prije gotovo šesnaest godina. Natoči si piće, pa sjedni i pričekaj da se vratim. Onda ću ti objasniti zašto je moj brat pucao u moga muža.

— Tvoj brat?! — zaprepasteno ponovi doktor Willson. — On ti je brat?

Lorna kimne, pa iziđe iz sobe.

* * *

Kad su ostali sami, doktor Willson i Rod Hanley sjednu sučelice sa čašama u rukama.

– Dakle, u životu sam navikao na kojekakva iznenađenja – reče liječnik – no ovo je nesumnjivo jedno od najvećih koje sam doživio. Bill mi je pričao da je Lorna imala brata, ali su oboje mislili da je mališan stradao.

– Pričao vam je o meni? – začudi se Rod. – Zašto?

Morao je. Ja sam ga prinudio.

– Morao? – ponovi Rod. – Kako ste ga mogli prisiliti da priča o meni ako niste znali da postojim?

– Pa, nije baš bilo tako. Točno je da nisam znao za vas, ali želio sam saznati što Lornu toliko muči da je usprkos sretnom braku tako utučena da je iz depresije ne može izvući ni velika ljubav njezina muža.

– Zar je bila bolesna?

– Pa, tjelesno nije, ali je duševna patnja počela nagrizati njeno zdravlje.

– Bilo je teško, zar ne? – prošapće Rod. – Znam kako je to kad ne znaš što je s bliskom osobom. I ja sam patio zbog Lorne.

– Da, bilo je poprilično teško. I zato mi je Bill ispričovijedio sve što joj se dogodilo. Time mi je pomogao da shvatim odakle potječu njene tegobe i da joj lakše pomognem.

– Da li je liječenje dugo trajalo?

– Pa, ne bih to mogao nazvati liječenjem. Prije je to bilo prijateljsko uvjeravanje...

– Prijateljsko uvjeravanje?

– začuđeno ga prekine Rod. Liječnik kimne.

– Znam da vam to zvuči čudno, ali je tako.

– Ako vas ne veže liječnička tajna, da li biste mi o tome rekli nešto поближе, doktore?

– Pa, smatrao sam da je najbolji lijek za mladu ženu koja je izgubila dijete koje je voljela da dobije dijete. Po Billovom i Lorninom pričanju vi ste bili malone njeno dijete, jer vas je odmalena odgajala kao da vam je majka. Lorna je odbijala svaku pomisao o tome, podsvjesno uvjeravajući sebe da bi strahovito pogriješila kad bi jednom djetetu pružila ljubav i brigu koju je uskratila drugom.

– Oh, jadna moja sestra! Kako si je morala predbacivati što me ostavila!

– Da, predbacivala si je toliko da nije željela vlastito dijete iako je žarko voljela Billa i znala da on čezne za djetetom.

– Kako je Bill to primao?

– Bill toliko voli Lornu da mu je njena dobrobit najpreča stvar na svijetu. Rijetko sam kada u životu susreo muškarca koji bi tako obožavao tlo kojim njegova žena korača, čak i danas, poslije gotovo petnaest godina braka.

Koliko sam ga godina proklinjao da je obeščastio moju sestru i upropastio joj život! – očajnim će glasom Rod. – Isto toliko koliko sam i sâm patio zato što nisam znao gdje je Lorna i kako joj je.

Neko su vrijeme obojica šutjela, svaki zaokupljen svojim mislima.

Prvi je tišinu prekinuo Rod.

– Doktore Willson, nadam se da je sada moja sestra potpuno zdrava? Izgleda mi i sretna i smirena.

Liječnik kimne. Srknuvši piće, odloži čašu i odlučnim glasom odgovori:

– Da, potpuno je zdrava. Kako nije ni bila tjelesno bolesna, bilo je dovoljno da dobije djecu pa da vrijeme učini svoje. Vicky a poslije i Rody tako su zaokupili sve njene misli da je bilo vrlo malo vremena za razmišljanje o prošlosti. Povremeno se, doduše, vraćala u prošlost, pogotovo u ono vrijeme dok je Bill poduzimao sve kako bi vam ušli u trag, a svi su pokušaji bili uzaludni.

– Bill je tragao za mnom?

– O, da, i to godinama! Pa moralo bi vam biti jasno kako bi poduzeo sve, ne žaleći ni truda ni novaca, da bi smirio svoju ženu. Iako je tih prvih godina bio zaokupljen time da im stvori dom i osigura uvjete za dobar život, mnogo je vremena utrošio na to da vas pronađe. Na žalost bez rezultata. Recite, gdje ste se u toku svih tih godina krali da vas nitko, pa ni najbolji Pinkertonovi detektivi, nije mogao pronaći?

– U Sackle Valleyju, maloj dolini izvan svih puteva. No i to možda ne bi spriječilo ljude da me pronađu da nije bilo slučajnosti koja je to otežala. Naime, ja se ne prezivam Kirkpatrick, nego Hanley.

– Pa, Lorna je rekla da ste joj rođeni brat? – začudi se liječnik.

– Jesam, ali stjecajem okolnosti promijenili su mi prezime. Kad su me nakon one noći pronašli, jedan me dobar čovjek prigrlio kao svoga sina i dao mi svoje prezime...

Rod Hanley ukratko ispriča doktoru povijest svoga života u proteklih šesnaest godina.

Dok je pripovijedao, Tom Willson je nekoliko puta u nevjerici kimao glavom. Kad je mladić zašutio, liječnik reče:

– I vi ste, mladiću, mnogo prepatili. No imali ste i sreće. Taj Zeeb Hanley morao je biti plemenit i dobar čovjek.

Rod kimne.

– Da, bio je. Najbolji čovjek kojega sam u svom životu upoznao.

Ušute. Šutjeli su i pijuckali piće čekajući da se Lorna vrati.

* * *

Bill Fenwick bio je potpuno pri svijesti kad je njegova žena ušla u spavaću sobu.

– Mila – dočeka je sa smiješkom – tako sam sretan što ti je brat živ.

– I ja, premda je to tebe moglo stajati života.

– Ne bih mario ni da me ubio kad znam koliko ga voliš...

– Da li ti to u bunilu brbljaš kojekakve gluposti? – odlučno ga prekine žena, a onda pride krevetu i nježno poljubi muža u usta. – Dragi, kako možeš tako

nešto i pomisliti, a pogotovo glasno izreći!

– Pa, znam...

– Ništa ti ne znaš! – ponovo ga prekine Lorna. – Nekad davno Rod mi je bio najvažnija osoba na svijetu zato što nisam nikoga drugoga imala. Tijekom godina svojom si ljubavlju njega potisnuo na drugo mjesto, a oni naši vrapčići poslije su se ugurali između tebe i njega.

Nježno obujmivši rukama muževo lice, Lorna se zagleda u oči ljubljenog muškarca i prošapće:

– Najvažniji na svijetu za mene ste ti i naš brak.

– Mila, i dosad sam bio veoma sretan, a sada si me načini-la najsretnijim čovjekom na svijetu.

Usne mlade žene nježno se spuste na muškarčeve, ali se taj nježni cjelov brzo preobrazi u vatreni poljubac, pun želje i strasti.

– Eh, gospodine – nasmije se Lorna kad je došla do daha

– morat ćete malo pričekati s tim svojim neskrivenim željama. Da nas Tom vidi, oboje bismo čuli lijepu propovijed.

– Hmm – promrmlja Bill – Tom Willson je starac koji je zaboravio kako je to kad vruća krv kola u žilama.

Lorna se nasmije, pa se odmakne od kreveta.

– Idem po tvoju večeru, a onda ćeš leći i spavati. Sutra ćeš – doda uz obješenjački osmijeh – možda dobiti i desert ako ti bude bolje.

Ispratio ju je mužev smijeh.

– Možeš biti sigurna da će mi biti dovoljno dobro da se osladim onim što mi ti nudiš.

XI

Pošto se Lorna Fenwick vratila u dnevnu sobu, doktor Tom Willson ustane.

– Sada odlazim, Lorna. Billu više nije potrebna moja pomoć. Pripazi samo da ne prenapgli i da oстане u krevetu još barem dan-dva.

– Hoću.

– Ti si jedina kojoj će to uspjeti. Iako sam liječnik, znam da su mu tvoji savjeti važniji od mojih.

Lorna se nasmije.

– Pa, možda sam bolji liječnik od tebe, Tom.

– U slučaju pacijenta Billa Fenwicka o tome nema ni najmanje dvojbe – naizgled ozbiljno odgovori liječnik. – Tvoji će mu lijekovi najbolje pomoći.

Prasnuvši u smijeh, Tom Willson se rukuje s Rodom, a onda poljubi Lornu u obraz i krene prema vratima.

– Do viđenja! – dobaci na pragu.

Kad su ostali sami, Lorna i Rod ponovo sjednu uz kamin.

– Kako je tvom mužu? – upita mladić.

– Bolje nego što sam se mogla i nadati – odgovori Lorna i čeznutljivo se nasmiješi prisjetivši se kakvim ju je poljupcem ispratio Bill.

— Lorna, strahovito mi je žao zbog svega što se dogodilo. Cijeli će me život peći savjest što sam pucao u čovjeka koji je tebi bio uvijek dobar, koji te tako obožava i koji se tolike godine trudio da me pronađe samo zato da bi tebi bilo lakše.

Vidjevši da ga sestra začuđeno gleda, Rod joj reče:

— Doktor Willson mi je objasnio neke stvari... Sretan sam što si bila okružena pažnjom i ljubavlju kad ti je bilo najteže.

Lorna s ljubavlju pogleda u bratove oči i blago mu se nasmiješi.

— Rod, Bill je najbolji čovjek na svijetu. Ne samo zato što me voli više od svog života, nego i zato što je tijekom svih tih godina imao razumijevanja za moja neraspoloženja. Nije bilo nimalo lako dijeliti moje more ni slušati kako si predbacujem što sam te napustila. A koliko je tek novaca potrošio plaćajući ljude koji su tragali za tobom! Sada, nakon što si mi ispričao gdje si živio, razumijem zašto nismo mogli nigdje naići ni na najmanji trag.

— Ipak nam je sreća ostala naklonjena, pa nas je ponovo spojila.

— Oboje smo imali sreće u životu, iako dotad toga nismo bili svjesni, zar ne Rod?

Mladić kimne i široko se osmijehne.

Težak teret napokon je spao s pleća Roda Hanleyja.

Posljednjim snagama jahač usmjeri konja prema prolazu u klisuri kojim se ulazilo u Sackle Walley.

Jahač je bio sav u znoju, a prašina po njemu sva se slijepila. Bio je umoran, gladan i žedan, a životinja pod njim na izmaku snaga.

Objahavši klisuru, Rod Hanley ujaše u dolinu. Zauzda konja, pa se zagleda u tu oazu mira i tišine.

Dok su mu nosnice udisale dobro znani miris — miris sije-
na izmiješan s mirisom borovine — pogled mu je lutao preko poznatog prizora. Kuće pokrivene crvenim crijepom iza kojih se među bujnim zelenilom sive krovovi gospodarskih zdanja: sjenika, pojata, kovačnice...

Sunce se tek izdiglo na obzorju i polako je rumenilo okolna brda. Iz većine kuća već se uzdizao plavičasti dim, tako lijeho kao da je i on prevalio dalek put do Sackle Valleyja pa se umorio. Vjetar se poigravao njime i odnosio ga u daljinu da bi ga tamo raspršio unepovrat.

Hanley duboko udahne. Svježi jutarnji zrak ispuni njegova pluća.

— Oh, nema ljepšega mjesta na svijetu od ove doline! — promrmlja poluglasno. — Zar ne, Blacky? I ti si sretan što smo se vratili kući, ha?

Kao da ga je razumjela, životinja zarže. Nije to bilo veselo rzanje, jer je za to bila i suviše iscrpljena, ali po tome kako je

konj podigao glavu i po frktnju njegovih nozdrva Rod je znao da se i Blacky raduje dobro znanim mirisima rodne mu doline.

— Kako će tek biti sretna Molly kad nas ugleda! — nastavi Rod pričati sa svojim vjernim drugom, kao što je proteklih mjeseci često činio. — Samo, moramo paziti da suviše naglo ne banemo pred nju. Nikad se ne zna što bi se čovjeku moglo dogoditi kad doživi šok.

Rod pomiluje konja po grivi pa, zagledan u daljinu, nastavi:

— Ponekad i prevelika radost ubije čovjeka, a Molly će se nama toliko obradovati da će joj srce divlje zakucati. Prošlo je mnogo mjeseci otkako smo je napustili da možda sumnja da ćemo joj se ikada vratiti.

Blacky kimne glavom, kao da razumije što mu jahač govori, pa zarže. Bilo je to mnogo veselije rzanja od onoga maločas. Kao što je zrak ispunjen mirisom trave koje je još kao ždrijebe pasao, ulio novu snagu u njegovo iscrpljeno tijelo.

— Pa, momče, malo smo se odmorili — nastavi Rod. — Bit će bolje da što prije nastavimo dalje, jer Molly i predugo čeka na nas. Tamo, kod kuće, obojica ćemo imati i te koliko vremena da se pošteno odmorimo i povratimo izgubljenu snagu. Hajd', kreći!

Blacky krene. Rod nije morao nimalo popustiti uzde ili nogama dati znak za pokret. I živo-

tinja kao da je jedva čekala da stigne kući.

* * *

Kad se u osvit zore probudila, Molly je imala čudan predosjećaj da će se toga dana nešto značajno dogoditi.

Taj ju je predosjećaj pratio i dok se umivala, odijevala i češljala svoju dugu kosu, a nije minuo ni kada je prešla u kuhinju da naloži vatru i pristavila zajuttrak.

Pošto je pripremila sve što je trebalo da ukućani zajutarkuju čim ustanu, Molly iziđe iz kuće da bi uživala u miru i tišini ranoga jutra.

Izišavši na vrata, raširi ruke kao da želi zagrliti taj predivan ljetni dan što se pred njom budi

pod plavetnilom neba bez ijednog oblačka, koje je najavljivalo još jedan vedar i veoma vruć dan.

Za Molly je to uvijek bio najljepši dio dana. Voljela je te rane sate kad se, neometana ni od koga, mogla prepustiti sanjarijama i mašti kakve obuzimaju svaku mladu djevojku. Još su joj draža postala ta rana jutra otkako je Rod napustio dolinu, jer se mogla prepustiti razmišljanju i tugovanju a da je ne prate tuđe oči.

Molly nije zamjerala Rodu što je otišao iz Sackle Valleyja. Znala je da ga je na to nagnao osjećaj dužnosti, tako jak da je čak nadvladao ljubav koju je prema njoj osjećao. Međutim, zamjerala mu je što se nije

strpio još nekoliko dana. Mogli su se vjenčati i zajedno provesti nekoliko sretnih sati.

Koliko se puta tijekom proteklih mjeseci Molly pitala da li će ikada ponovo vidjeti Roda! Koliko je suza krišom prolila! Kako je čeznula za dodirom njegovih ruku i okusom njegovih usana!

Najgora od svega bijaše pomisao da ga možda više nikada neće vidjeti. Iako je negdje duboko u njoj jedan sitan glasić govorio da je Rod živ, iako je Molly bila uvjerenjena da bi joj njeno srce reklo da se njemu nešto dogodilo, povremeno su zlokobna priviđenja bila tako teška da je bježala u svoju sobu i tamo satima jecala.

U početku su je roditelji tješili i uvjeravali da će se Rod brzo vratiti. Kako je vrijeme prolazilo, tako su Burgesovi bili sve uvjereniji da se mladi Hanley više neće vratiti u Sackle Valley.

Djevojčina je mati, dobroćudna ali po prirodi vrlo skeptična ženica, iskreno iznosila svoje mišljenje da je mladić zacijelo stradao od ruke zlikovaca za kojim je pošao u potragu. Kako je vrijeme prolazilo, ona je sve češće i upornije uvjeravala kćerku da je besmisleno tugovati za momkom kojemu je sve bilo važnije od njene ljubavi.

Djevojčin je otac dijelio mišljenje svoje žene da se Rod Hanley neće vratiti u dolinu, ali po njegovom mišljenju razlog tome bit će posve drugi. Svoje mi-

šljenje ne bi ni za živu glavu bio izrekao pred svojom kćeri. Rod je odrastao otcijepljen od svijeta zabave i provoda, od saluna i lakih djevojaka. Kad se takav mladić nađe okružen takvim životom, vrlo je teško da mu se neće prepustiti. Doduše, Rod je uvijek bio veoma miran i skroman mladić. Zeeb je u njega usadio i osjećaj dužnosti, poštovanja prema djevojkama, privrženosti i postojanosti.

Sve je to lijepo, razmišljao je Mollyn otac, i zacijelo bi Rod do vijeka ostao onakvim kakvim ga je odgojio stari Zeeb. Zar poslovice ne kaže da prilika čini čovjeka tatom? U novoj okolini veoma se lako izmijene i mnogo iskusniji muškarci od Roda Hanleyja, pa kako onda nebi i na neiskusnoga mladića utjecao svijet zabave, lakih žena, karte i kocke?

I tako su Mollyni roditelji polako počeli govoriti kćeri kako je besmisleno da čeka Roda koji se nikada neće vratiti i nagovarati je neka se okrene prema kojem od mladića koji bi bili i te kako sretni da im pokloni svoju naklonost.

Molly je voljela i cijenila roditelje, pa joj je bilo teško da im protivuriječi. Uvijek je bila poslušna kćerka, ali sada im se prvi put usprotivila. Odlučno im je rekla da voli Roda i da nikada neće pogledati nikoga drugog. Rod će se vratiti. U to je stopostotno sigurna, jer i on nju voli. Na majčine sumnje da Rod više nije živ, samouvjereno

HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI

HUMOR

**NOVO ZA SVE KOJI VOLE SMIJEH U SEKSU I
NOVO ZA SVE KOJI SE VESELE SEKSU
NOVO ZA SVE KOJI SE SMIJU SEKSU**

erotika

**128 stranica za čitanje i gledanje udvoje i...
128 stranica slatkih uzbuđenja**

I kod vašeg prodavača novina!

HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI HA-HAI AH-AHI

je odgovarala kako bi joj srce reklo da se njemu nešto dogodilo. Sigurna je da je živ, da je voli i da će joj se vratiti. Ona će ga čekati, pa trajalo to i godinama.

Mišljenje Mollynih roditelja dijelili su mnogi stanovnici doline. Više je mladića počelo oblijetati okc lijepe djevojke, no ona ih je sve pristojno ali odlučno odbila.

Prolazili su tjedni, pa zatim mjeseci i Molly je polako morala samoj sebi priznati da se i ona počela pribojavati hoće li se Rod vratiti. Za razliku od svog oca, ona ni načas nije posumnjala da se on ne bi vratio zato što mu se život izvan doline svidio više od ovoga u Sackle Valleyju, a pogotovu nije razmišljala o tome da bi mogao zavoljeti drugu djevojku. Bila je sigurna da je Rod ljubi i da za njega nikada neće postojati druga žena. Morala je priznati da njena majka možda ima pravo.

Tko zna kako je prošao Rodov sastanak s otmičarem njegove sestre... naravno, ako je pronašao tog čovjeka. Iako je Rod odličan strijelac, zacijelo nije dorastao vještini čovjeka koji je zaradivao novac tako da je tragao za ucijenjenim ljudima.

A što će biti ako taj čovjek više nije živ? Dokle će Rod tragati za njim. Duvijeka? Pomišlja li on na to da su takvi ljudi kao što je ubojica njegovog brata i otmičar njegove sestre uvijek na nečijem nišanu? Možda ga

je netko već ubio. Ako se to dogodilo, Rod može godinama tragati za čovjekom koji je u međuvremenu sahranjen duboko pod zemljom. Ako se to dogodilo, ona može godinama čekati ljubljenog mladića, koji se možda nikada neće vratiti. Ako...

Iznenada u jutarnjoj tišinu što ju je okruživala povjetarac donese do Molly mukli topot konjskih kopita.

Zamišljena djevojka isprva nije ni čula taj zvuk, a onda nagonski osjeti da je nešto narušilo njoj tako dragu tišinu.

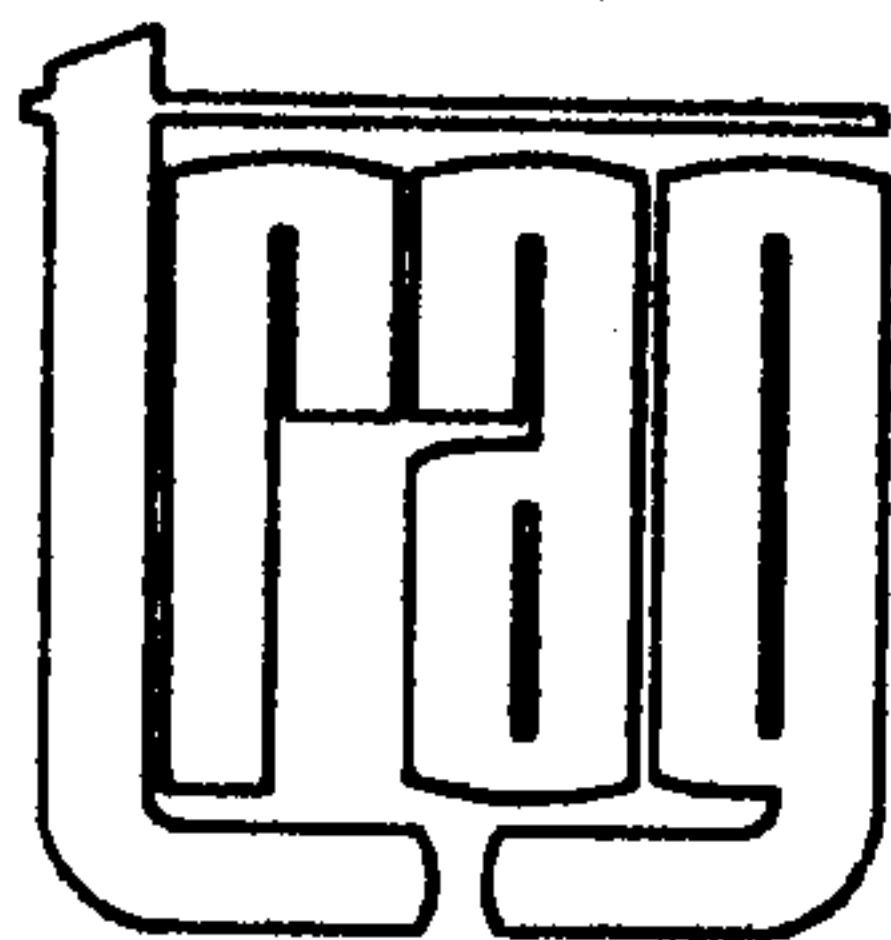
Prene se i pokuša dokučiti što je to uznemirilo njen mir i odakle je zvuk dopro.

Pogled joj polako klizne preko doline da bi se zaustavio na ulazu u Sackle Valley, odakle je upravo izronio neki jahač.

Nešto u tom prašnjavom liku na konju svem prekrivenom smjesom znoja i prašine učini joj se poznatim i ona se pažljivije zagleda u daljinu.

Mnogo prije očiju njeno srce dojavilo spoznaju o tome tko je taj jahač, a uzdrhtale ruke prekriju grudi kao da se boje da će to srce iskočiti i pohrliti u susret voljenoj osobi. Dok je srce poigravalo od radosti, Molly je i dalje stajala potpuno ukočena, nesposobna da načini i najmanji pokret. Neizmijerna radost i prevelika sreća sledile su je na mjestu.

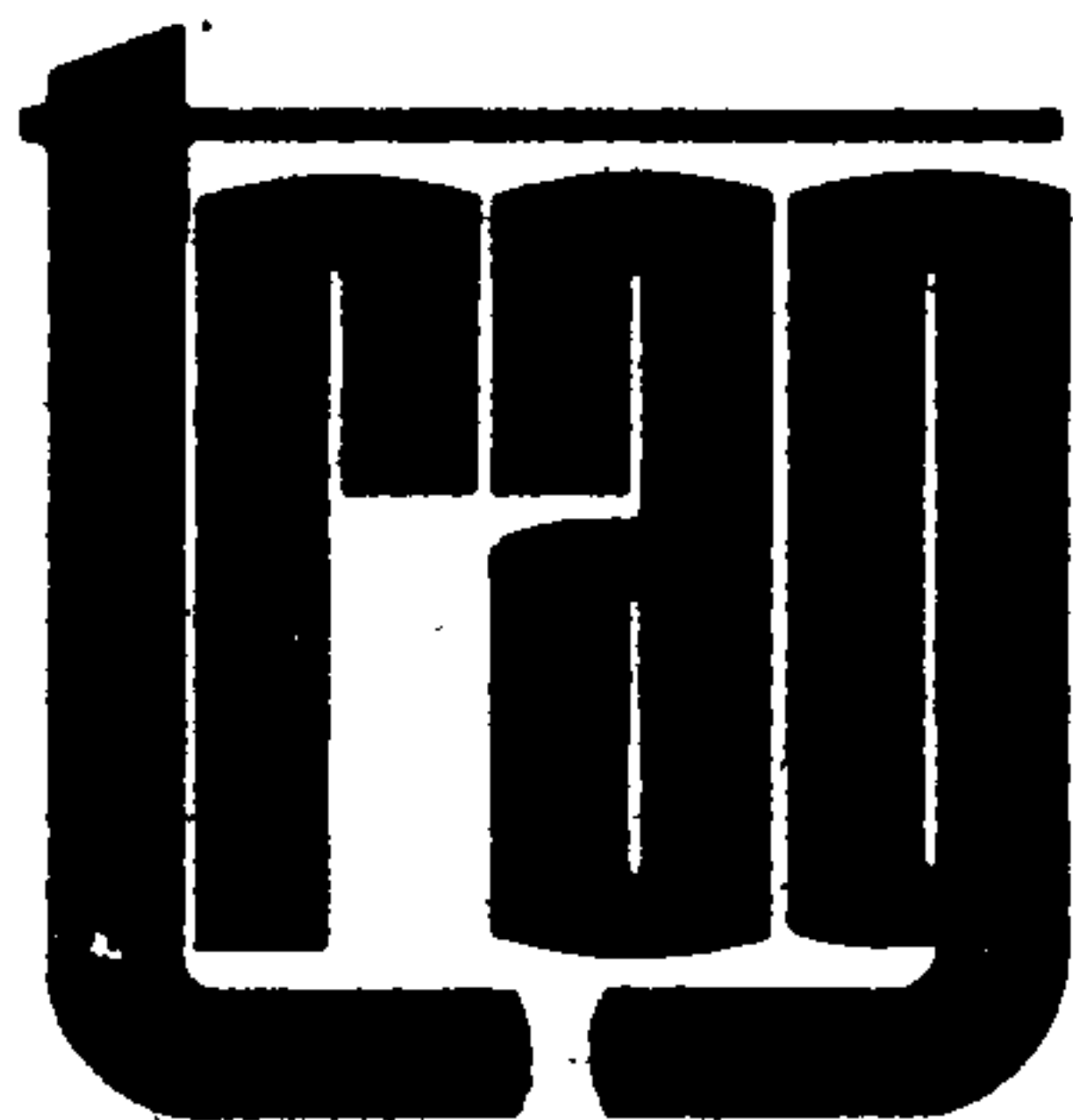
Stajala je tako, rukama stišćući uzdrhtale grudi, i proma-

Izabrani svjetski krimići
– vode vas iz avanture u avanturu!

KLASICI ŽANRA I INOVATORI!

NAJBOLJI SVJETSKI KRIMIĆI U BIBLIOTECI

Svakog 13. u mjesecu vrhunska imena kriminalističke literature: Mickey Spillane, Ed McBain, Elery Queen, Rex Stout, Frank Kane, George Sims i mnogi drugi! **TRAG** – biblioteka krimi-bestselera koja opravdava književnu vrijednost trivijalnog žanra krimića!

trala kako jahač dolazi sve bliže, bliže, bliže...

* * *

Malo nakon što je odmakao od klisure Rodu se učini da je kroz vrata jedne od prvih kuća s lijeve strane netko izišao. Pogledavši pomnije, otkrije da nije pogriješio.

Odmah shvati da ta osoba stoji pred trećom kućom, dugačkom bijelom jednokatnicom duž pročelja koje se pružao veliki balkon pun lončanica sa cvijećem.

To lijepo zdanje bilo je ponos bračnog para Burges, a raznobojno cvijeće koje ga je krasilo bilo je djelo vrijednih ruku njihove kćeri.

Shvativši tko je onaj maleni lik pred tom kućom u daljini Rod osjeti kako ga proplavljuje val nježnosti.

Molly!

To što je ljubljenu djevojku ugledao kako stoji pred kućom i gleda prema ulazu u Sackle Valley za Roda bijaše prizor kojega neće moći zaboraviti do posljednjeg daha.

Tako je stajala i onog dana kad je odlazio, pa je to što ju je zatekao u istom položaju gotovo izbrisalo protekle dane, tjedne i mjesece koje je bio odvojen od nje.

Kad je naposljetku zauzdao konja pred Molly i sjahao, Rodu se činilo kao da nikad i nije napustio ljubljenu djevojku i svoju dolinu.

Molly se naposljetku trgne i pokrene, pa uz tihi, radosni usklik potrči prema Rodu.

Njihove se ruke dodirnu.

Rod osjeti dodir djevojčine kose na svom obrazu. Opazi kako joj se grudi uzbuđeno uzdižu i spuštaju. Rumene joj se usne rastvore, oči bljesnu poput najsjajnijih zvijezda. Odmah zatim te zvijezde pokriju vjeđe, a uzdrhtale usne dodirnu njegove.

Na poljubac odgovori poljupcem.

Dok je tonuo u slast ljubljениh usana, Rod pomisli kako je gotovo s patnjom, mržnjom i boli. Pred njim su dani koji će biti ispunjeni ljubavlju, nježnošću i srećom.

K R A J

STRIP-ALBUM »PARTIZANI«

120 stranica strip-serijala Julesa Raditovića o uzbudljivim akcijama naših partizana, strip koji se proslavio i u inozemstvu, možete kupiti u Zagrebu, na našem mjestu sitne prodaje (»VJESNIK«, Avenija bratstva i jedinstva 4) ili naručiti POŠTANSKOM UPUTNICOM na adresu: ŠALTER SITNE PRODAJE, »VJESNIK«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4. Poštanskom uputnicom uplatite 300 dinara, a na poledini uputnice napišite naslov izdanja. Uplaćuje se cijena izdanja bez poštarine.

IZVJEŠTAJ O UPLATI
ZA POŠTANSKU UPUTNICU

popunjava pošiljalac

Uplaćeno:

Primalac: »VJESNIK«
ŠALTER SITNE PRODAJE
AVENIJA BRAT. I JED. 4.
Pošta: 41000 ZAGREB

KUPON ZA PRIMAKA

popunjava pošiljalac

Primalac: PREZIME I IME
ADREŠA

Primalac: »VJESNIK«
ŠALTER S. PRODAJE
AVENIJA BRAT. I JED. 4.
Pošta: 41000 ZAGREB

POSTANSKA UPUTNICA

popunjava pošiljalac

Primalac: PREZIME I IME
ADREŠA

Primalac: »VJESNIK«-ŠALTER
SITNE PRODAJE-AV. BRAT. I JED. 4.
Pošta: 41000 ZAGREB

POTVRDA O UPLATI

popunjava pošiljalac

Uplaćeno:

Primalac: »VJESNIK«-ŠALTER
SITNE PRODAJE
AVENIJA BRAT. I JED. 4.
Pošta: 41000 ZAGREB

Stamp on prev. PTT. Zagreb

STRIP
ALBUM
»PARTIZANI«

Službene napomene

Obavještenje
Adresna lista
Izjava o prihvatu

Uplatiti u pošti, uz poštne oznake, primatelja
uputnice, poštne oznake i poštne
oznake, uz poštne oznake i poštne
oznake.

U PRIPREMI:

Leslie Ernenwein:
VELIKA PRIJEVARA

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1872. – d, a za 6 mjeseci 936. – d. U cijenu je uračunat popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101 – 833 – 1216 »za Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00 HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00 SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00.

Uplata na devizni račun 30101 – 37 – 25730 – 3252051 kod – Zagrebačke banke Zagreb (za »LASO«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 40.000 d, c/b stranica 30.000 d.

Oslobodeno plaćanje poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 – 1973. od 26.XI 1973.

SPECIJALNO IZDANJE

LASO

**Cijena
70d**

TRENU TAK BEZ MILOSTI

Priče i ostalo o Divljem zapadu

**I kod vašeg prodavača
novina!**